ΕΤΟΣ ΛΕ'. ΤΕΥΧΟΣ 410 ζ'.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

Μηνιαῖον θρησκευτικόν κοινωνικόν, οἰκογενειακὸν περιοδικόν.

Προνοίᾳ τῆς Α. Π. τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ.

Ὄργανον τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου Θεσσαλονίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΒΑΣΙΛ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΠΑΝΤ. Σ. ΡΟΚΚΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΙΟΥΛΙΟΣ	1952

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ: "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1917
ΙΔΡΥΤΗΣ: Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (†)

ΙΟΥΛΙΟΣ 1952

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ

ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΝ

Τῇ Κυριακῇ, 22ᾳ Ἰουνίου, ἔλαβε χώραν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἀμερικανικῷ Κολλεγίῳ «Ἀνατόλια» σεμνὴ τελετὴ παρουσίᾳ τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν καὶ πλήθους ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων, καθ' ἣν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἀφιχθεὶς πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Πιουριφόϋ, ἐπέδωκεν εἰς τὸν Παναγιώτατον Μητροπολίτην ἡμῶν τὸ δίπλωμα καὶ τὰ διάσημα τῆς ἀνακηρύξεως αὐτοῦ εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας τῆς Πενσυλβανίας τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ κ. Πρεσβευτὴς ἐπιδίδων τὸ δίπλωμα προσεφώνησε τὸν Παναγιώτατον ὡς ἑξῆς:

«Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἐνεργῶ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐκ μέρους τῆς Ἐπισκοπιανῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Φιλαδελφείας τῆς Πενσυλβανίας ἀπονέμων τιμὴν εἰς ἕνα ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἀποφοίτων αὐτῆς, τὸν Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης καὶ ἔξαρχον πάσης Θεσσαλίας κ. κ. Παντελεήμονα.

Ὡς κῆρυξ τοῦ θείου λόγου καὶ Ἐκκλησιαστικὸς ποιμὴν ἀπέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ του. Κατὰ τὰ τεταραγμένα ἔτη τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τοῦ ἀνταρτοπολέμου, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε, ὑπῆρξεν οὗτος ὁ καλὸς ποιμὴν τοῦ λαοῦ του ὑπηρετῶν αὐτὸν καὶ συμπάσχων μετ' αὐτοῦ. Μετὰ τὸν πόλεμον ἀνεδείχθη ἡγέτης εἰς τὸ πρό-

γραμμα αὐτο—ἀνορθώσεως τῆς προσφιλοῦς του Ἑλλάδος. Ἡ ἱκανότης του νά ἡγῆται τῶν συνανθρώπων του ὀφείλεται εἰς τὴν θερμὴν Χριστιανικὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν βαθεῖαν γνῶσιν του περὶ τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐνημερότητά του ὡς πρὸς τὸν Δυτικὸν πολιτισμόν. Συγχρόνως ὑπῆρξεν ἁρμόδιος εἰς τὸ νὰ καταστήση τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν καὶ παράδοσιν πραγματικῶς γνωστὴν εἰς τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην.

Ὡς ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος ῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἑλλάδος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Παντελεήμων, ἐσημείωσε σπουδαίαν διεθνῆ συμβολὴν ἀποτελέσας μέλος τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ 1947 ἦτο ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Χριστιανικῆς Νεολαίας εἰς τὸ Ὄσλο τῆς Νορβηγίας, ὅπου καὶ ἐξεφώνησε τὸν ἐπίσημον λόγον τοῦ Συνεδρίου. Καὶ τὸ 1948 ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ συνέδρια Λάμπεθ καὶ Ἄμστερνταμ.

Ἡ ρηθεῖσα Θεολογικὴ Σχολὴ εἶναι εὐτυχὴς τιμῶσα τὸν διακεκριμένον τοῦτον ἀπόφοιτον, ὅστις ἀνέδειξεν ἑαυτὸν μέγαν ἡγέτην τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν θρησκευτικὴν κίνησιν.

Παναγιώτατε, ἐν ὀνόματι τῆς Ἐπισκοπιανῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐνεργῶν κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Συμβουλίου Ἐφόρων αὐτῆς, ἀπονέμω εἰς ὑμᾶς τώρα τιμῆς ἕνεκεν τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου Διδάκτορος τῆς Θεολογίας».

Εἰς τὸν λόγον τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Πιουριφόϋ ὁ Παναγιώτατος ἐν καταφανεῖ συγκινήσει ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Ἐξοχώτατε

Εἶναι λίαν εὐγενὲς καὶ ἀγαθὸν ἀπὸ μέρους ὑμῶν τὸ νὰ ὑποβληθῆτε εἰς τὸν κόπον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν τελετὴν τῆς παραδόσεως τοῦ διπλώματος τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογίας, τὸ ὁποῖον τιμῆς ἕνεκεν, ἡ ἀγαπητὴ Ἐπισκοπιανὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Φιλαδελφείας μοὶ ἀπένειμεν εἰς ἔνδειξιν ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς ἐμὲ καὶ τὸ ταπεινὸν ἔργον μου τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν κατακλεῖδα τοῦ ἐπισήμου γράμματος τῆς Σχολῆς,

ἐβοήθησε εἰς τὸ νὰ ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Χριστιανωσύνης ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία. Μὲ συγκινεῖ βαθύτατα ὅ,τι ἡ Σχολὴ κατὰ τὰς ἐν αὐτῇ σπουδάς μου καὶ ἄχρι τῆς σήμερον ἔχει πράξει χάριν ἐμοῦ ὡς καὶ ἡ μεγάλη τιμὴ τὴν ὁποίαν ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης μοὶ ἐπιδαψιλεύει κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, ἐφ' οἷς καὶ μένω εὐγνώμων πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα καὶ τὴν ἀγαπητήν μόι Σχολήν.

Ταύτην τὴν στιγμήν, ἀγαπητὴν εἰς ἐμὲ καὶ ἱερὰν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ζωῆς μου, ἡ σκέψις μου μεταφέρεται μετ' εὐτυχῶν ἀναμνήσεων εἰς τὰς εὐλογημένας ἡμέρας τῆς ὡραίας ζωῆς μου ἐν τῇ Σχολῇ, ὅπου τὸ πᾶν ἦτο δι' ἐμὲ ἐπὶ δύο καὶ ἥμυσι ἔτη, πηγὴ ἐμπνεύσεων καὶ μεγάλης πνευματικῆς βοηθείας.

Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰς ὡραίας αὐτὰς ἡμέρας, πολὺ δὲ περισσότερον, τὴν μεγάλην ἀγάπην πρὸς ἐμὲ τῶν καθηγητῶν μου καὶ τῶν συμφοιτητῶν μου καὶ παντὸς προσώπου συνδεομένου μετὰ τῆς Σχολῆς.

Πάντες οὗτοι καὶ ἡ Σχολὴ αὐτὴ κατέστησαν καὶ εἶναι λίαν ἀγαπητοὶ εἰς ἐμέ, κατέχουσι δὲ ἐπὶ εἴκοσι ἤδη ἔτη ἐκλεκτὴν θέσιν εἰς τὴν καρδίαν μου.

Εἶμαι εὐτυχὴς διότι ἐγγὺς τούτων ἔχω τὴν τιμὴν νὰ κατατάξω κατὰ τὴν σεμνὴν αὐτὴν τελετὴν καὶ τὸ ἀγαπητὸν πρόσωπον τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος καὶ τὸν ἀγαπητόν μου φίλον κ. Ἰωάννην Χόλτ, τὸν Γεν. Πρόξενον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

Κύριος ὁ Θεὸς ἄς εὐλογῇ πάντοτε πλουσίως τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα, τὴν ἀγαπητὴν Σχολὴν καὶ σύμπαν τὸ μέγα Ἔθνος ὑμῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δύο ἀμοιβαίως ἠγαπημένων λαῶν μας καὶ εἰς ἐπίτευξιν καὶ κατοχύρωσιν τῆς πραγματικῆς εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας καὶ εὐημερίας τοῦ κόσμου.

Διὰ τὴν τοιαύτην διάκρισιν συνεχάρησαν τὸν Παναγιώτατον ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ πλῆθος ἐκλεκτῶν αὐτοῦ φίλων.

Ὁ πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Πιουριφοῦ ἐπιδίδων τὸ δίπλωμα καὶ τὰ διάσημα εἰς τὸν Παναγιώτατον.

Η ΗΘΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

«Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» Ἰωάν. 3,3

Πολλάκις διερωτώμεθα εἰς τὰς καθημερινὰς συνομιλίας καὶ συζητήσεις, διατί, ἐν ᾧ ἡ κοινωνία μας εἶναι καθ' ὅλα Χριστιανικὴ καὶ τὰ μέλη της ὅλα ἀνήκουν εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐν τούτοις αὕτη εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς της οὐδὲν Χριστιανικὸν ἦθος καὶ φρόνημα παρουσιάζει. Αἱ ἀδικίαι, αἱ καταχρήσεις, τὸ ἔγκλημα, ἡ διαφθορά, ἡ πλουτομανία, οἱ φθόνοι, οἱ ἀνταγωνισμοί, αἱ ματαιοδοξίαι καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιδείξεως, τῆς κουφότητος καὶ τὰ παρόμοια εἶναι εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ χαρακτηρίζουν τὴν σύγχρονον Χριστιανικὴν κοινωνίαν. Εἷς σοβαρὸς λόγος τῆς τοιαύτης ἠθικῆς καταπτώσεως τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων εἶναι, ὅτι δὲν ἔχομεν σκεφθῇ ποτε σοβαρῶς, πόσον ἁμαρτωλὴν φύσιν ἔχομεν καὶ πόσον τρομακτικὰς συνεπείας διὰ τὴν ζωὴν καὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν ἔχει ἡ ἁμαρτία. Οἱ ἄνθρωποι σήμερον δὲν ἐννοοῦν, ὅτι, ἀντιμετωπίζοντες μετ' ἐπιπολαιότητος τὴν ἁμαρτίαν, κινδυνεύουν ὅπως τὰ μικρὰ ἐκεῖνα παιδιά, ποὺ παίζουν μὲ τὴν φωτιάν. Δὲν ὑπάρχει μικρόβιον τόσον δυνατόν, ὥστε νὰ μολύνῃ τὴν ἀτμόσφαιραν ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἡ ἁμαρτία ἐν τούτοις ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα μικρόβια, ἔχει μολύνῃ ὅλην τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ἀτμόσφαιραν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀκολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πᾶν βῆμα, ὅπως ἡ σκιά του! «ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ» (Γεν. 8, 21.). Ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι μας καὶ αἱ κακαὶ πράξεις καὶ σκέψεις μας ἠμποροῦσαν νὰ ἀφήσουν τὴν σφραγῖδα των εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν μας διὰ νὰ τὰς βλέπουν καὶ οἱ ἄλλοι. Δὲν θὰ ἐτρέποντο ὅλοι εἰς φυγὴν ἐμπρὸς εἰς τὴν θέαν των; Ὑποθέσωμεν, ὅτι εἷς φωτογράφος ἠμποροῦσε νὰ πάρῃ φωτογραφίαν τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, μεθ' ὅλων τῶν διαθέσεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν της. Θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ πάρῃ φωτογραφίαν τῆς καρδίας του καὶ νὰ

τὴν στείλῃ εἰς φίλους καὶ γνωστούς, ὅπως κάμνει μὲ τὰς συνήθεις φωτογραφίας του; Ἐὰν πάρῃ μίαν τοιαύτην φωτογραφίαν, ἀσφαλῶς θὰ ἔσπανε τὴν πλάκα, θὰ ἔσχιζε τὰς φωτογραφίας καὶ θὰ ἀπέπεμπε τὸν φωτογράφον ὡς κακὸν καὶ ἀδέξιον. Καὶ ἐν τούτοις τόσον ἄσχημα ἔχει παραμορφωθῇ ἡ ἐν ἡμῖν εἰκών τοῦ Θεοῦ, τόσον αἱ καρδίαι μας γέμουν παντοίων παθῶν καὶ κακῶν! «ἐκ γὰρ τῆς καρδίας, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι» (Ματθ. 15, 19.)

Ἐν ᾧ ὅμως εἶναι τόσον σοβαρὰ ἡ ἠθικὴ κατάστασις καὶ τόσον διεστραμμένη ἡ φύσις μας, νομίζομεν ὅτι μὲ ἡμίμετρα καὶ μὲ ὀλίγην προσπάθειαν θὰ διορθωθῶμεν καὶ θὰ ἀναγεννηθῶμεν ἠθικῶς. Ὅλοι λέγομεν καλὰ λόγια καὶ συμβουλεύομεν τοὺς ἄλλους καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ γίνωμεν καὶ νὰ εἴμεθα καλοὶ Χριστιανοί. Λαμβάνομεν πολλάκις καλὰς ἀποφάσεις καὶ δίδομεν ὑποσχέσεις, ὅτι θὰ κόψωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σοβαρὸν ἐλάττωμα καὶ θὰ ἐξαγνίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας μας. Ἀλλὰ μὲ τὰς καλὰς ἀποφάσεις καὶ μὲ τὰ λόγια καὶ τὰς ὑποσχέσεις γίνεται τόσον καλὸς ἄνθρωπος, ὅσον ἕνας μαῦρος ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ λευκὸς ἄνθρωπος. Ἠθικὴ κατὰ Χριστὸν ἀναγέννησις δὲν σημαίνει ἁπλῆν ἀποβολὴν μερικῶν ἐλαττωμάτων ποὺ μᾶς ἐκθέτουν ἐμπρὸς εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως περιγράφεται ἡ παράβασις καὶ ἡ πτῶσις τῶν πρωτοπλάστων, εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου περιγράφεται ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι «ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Ἠθικὴ ἀναγέννησις κατὰ Χριστὸν σημαίνει ῥιζικὴν μεταβολὴν τῶν πάντων ἐν ἡμῖν καὶ τῶν διαθέσεων καὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων. Δὲν ὑπάρχει ζωὴ χωρὶς γέννησιν, δὲν ὑπάρχει καὶ κατὰ Χριστὸν ζωὴ ἂν δὲν γεννηθῇ τις πάλιν ἐσωτερικῶς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ νὰ γίνῃ νέος ἄνθρωπος. Ὁ Χριστὸς μόνος εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου. Ὁ Χριστὸς εἶναι «ἡ ζωὴ ἡμῶν» (Κολ. 3, 4.), «ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων» (Ἰωάν. 1, 4.). Διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ καὶ ζωοποιεῖ τὰ πάντα. «Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστιν» (Ἰωάν. 6, 63.). Ὑπάρχουν πολλὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον, ποὺ ὑπόσχονται εἰς ἡμᾶς ζωὴν καὶ εὐτυχίαν, ἀλλ᾽ εἰς μάτην, διότι δὲν ἔχουν ζωὴν μέσα των, ὥστε νὰ παράγουν ζωήν. Αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ὅλος ὁ πολιτισμὸς ἐν γένει ὑπόσχονται εἰς τὸν κόσμον ζωὴν καὶ εὐτυχίαν, ψευ-

δῶς ὅμως καὶ ἀνοήτως, διότι ταῦτα δὲν ἔχουν ζωὴν ἐντός των, ὥστε νὰ δίδωσι ζωὴν καί εἰς τὸν ἄνθρωπον. Διὰ νὰ παραχθῇ τι εἰς ἕνα ἀγρὸν πρέπει νὰ σπείρῃ σπόρους ἢ σίτου ἢ καρπῶν καὶ τῶν τοιούτων διότι οἱ σπόροι ἔχουν ζωὴν μέσα των. Ἐὰν σπείρῃ μικρὰ ὡρολόγια εἰς τὸν ἀγρὸν δὲν θὰ φυτρώσουν ὡρολόγια, διότι τὰ ὡρολόγια δὲν ἔχουν ζωὴν μέσα των. Ἐὰν εἷς γεωργὸς ἔχῃ ἕνα ἀγρὸν καὶ καλλιεργήσῃ αὐτὸν δὶς καὶ τρὶς ἐπιμελῶς καὶ καθαρίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ χόρτα καὶ ποτίσῃ αὐτὸν τακτικῶς καὶ περιφράξῃ αὐτὸν πανταχόθεν, ὁ γεωργὸς αὐτὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμείνῃ εἰς τὸν καιρόν του νὰ φυτρώσῃ σῖτος, ἂν δὲν ἔσπειρε σῖτον; Ἀλλ' ὁ γεωργὸς δὲν ἔσπειρε σῖτον, καὶ ἂν τὸν ἐρωτήσετε διατὶ περιμένει σῖτον, θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ: «Μά, ἔκαμα τόσα πράγματα διὰ τὸν ἀγρὸν αὐτὸν καὶ σύμφωνα μὲ τὰς συγχρόνους μεθόδους τῆς καλλιεργείας καὶ ἔρριψα εἰς αὐτὸν τὰ καλύτερα λιπάσματα, ὅλα αὐτὰ λοιπὸν δὲν θὰ καρποφορήσουν σῖτον;» Ἀσφαλῶς θὰ εἴπωμεν μέσα μας, ὅτι εἶναι τρελλὸς ὁ γεωργός, ποὺ περιμένει σῖτον ἀπὸ ἀγρόν, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἔσπειρε σῖτον. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον κάμνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς ζωῆς. Τὸν ἔχομεν πλουτίσῃ μὲ τὰ σπάνια καὶ καταπληκτικὰ ἔργα τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης, μὲ τραῖνα, μὲ ἀσυρμάτους, μὲ ῥαδιόφωνα, μὲ λεωφόρους λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς πολυκατοικίας καὶ ἐπαύλεις, μὲ ἀναρρίθμητα μέσα ἀνέσεων καὶ εὐκολιῶν. Περιμένομεν λοιπόν, ὅπως ὁ γεωργός, νὰ ἀνθῇ καὶ νὰ ἀκμάζῃ μία θεία καὶ εὐτυχὴς ζωὴ εἰς ἕνα τοιοῦτον κόσμον. Καὶ ὅμως οὔτε ζωὴ οὔτε εὐτυχία ὑπάρχει ἐν αὐτῷ, διότι δὲν ἐφυτεύσαμεν εἰς αὐτὸν τὸν μόνον σπόρον, ποὺ ἔχει ζωὴν μέσα του, ἤτοι τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ. Ἄνευ τοῦ Χριστοῦ ζωὴν δὲν ἔχει ὁ κόσμος καὶ ὅλοι, ἂν καὶ ζῶντες, εἶναι νεκροὶ εἰς τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰς ἀθλιότητάς των. Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι καλά, ἀλλὰ μόνον ὅταν καὶ ἐφόσον χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἄνθησιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἰς τὸν ἀγρὸν ἡ ἐπιμελὴς καλλιέργεια καὶ ὁ καθαρισμὸς ἐκ τῶν ἀκανθῶν καὶ τὰ λιπάσματα ἔχουν ἀξίαν καὶ εἶναι ἀναγκαῖα μόνον διὰ τὴν ἄφθονη καὶ καλὴν καρποφορίαν τοῦ σπαρέντος σίτου. Ὅλα τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μόνα δὲν παράγουν ζωήν. Ὁ σπόρος τοῦ σίτου παράγει σῖτον καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μόνον παράγει θείαν ζωήν. «Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» (Ἰωάν. 15, 5.),

Τὴν γέννησιν λοιπὸν τοῦ νέου ἀνθρώπου ἀπεργάζεται ἐντὸς ἡμῶν

ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει θείαν ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, ἤτοι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Τὰ ἔκδηλα καὶ βασικὰ γνωρίσματα τοῦ πραγματικῶς ἀναγεγεννημένου ἠθικῶς, ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη πάλιν διὰ Πνεύματος ἁγίου καὶ διὰ ῥήματος Θεοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ εἶναι ἰσχυροτέρα καὶ ἀνωτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἀγάπην προσώπων καὶ πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, διότι οὗτος ἔχει κατανοῦν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «εἴτις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής», (Λουκ. 14, 26).

Οἱ συλλογισμοί του, αἱ διαθέσεις του, αἱ ὁρμαί του περιστρέφονται τόσον ἰσχυρῶς περὶ τὸν Χριστόν, ὡς τὸ ὕψιστον ἀγαθόν του, ὡς τὸ unum necessarium, ὥστε θεωρεῖ ἀπώλειαν μεγίστην πᾶσαν στιγμήν, καθ' ἣν ἐσκέφθη καὶ ἐπεθύμησε πράγματα τοῦ κόσμου τούτου ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς ἔχει αἰχμαλωτίση καὶ κατακτήση τόσον τὴν ζωήν του, ὥστε δύναται ἀληθῶς νὰ λέγη καὶ αὐτός: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. 2, 2).

Καύχημά του καὶ δόξα δὲν εἶναι πλούτη καὶ δύναμις καὶ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ μόνον ὁ Χριστὸς καὶ μάλιστα ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, διότι δι' αὐτοῦ ἡγιάσθη καὶ ἐλυτρώθη «ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6, 14).

Διὰ τὸν ἀναγεννηθέντα πραγματικῶς ἄνθρωπον ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ, δι' ὧν συντηρεῖται καὶ τρέφεται πνευματικῶς. Γνωρίζει ἐκ πείρας ὁ τοιοῦτος, ὅτι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ δὲν ὑπάρχει τι, ποὺ νὰ ἠμπορῇ νὰ ἱκανοποιῇ τὴν δίψαν του διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν καὶ νὰ τὸν τρέφῃ πνευματικῶς. Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὸν βίον αὐτόν, δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν, πράγματα τὰ ὁποῖα ὑπεσχέθη καὶ ἔδωκεν ὁ διάβολος εἰς τὸν Φάουστ, ἀλλ' εἰς αὐτά, ὅπως ὁ Φάουστ, δὲν θὰ εὕρῃ τὴν γαλήνην καὶ εὐτυχίαν. Διότι εἷς μόνος εἶναι εἰς τὸ σύμπαν, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν: «ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ διψήσῃ πώποτε» (Ἰωάν. 6, 35).

Ταῦτα εἶναι τὰ ὡραῖα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν καὶ μὲ τὰ ὁποῖα λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν εἰς τὸν βίον οἱ ἠθικῶς ἀναγεννηθέντες διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τοῦ θείου λόγου. Πλειστάκις ἀπατώμεθα εἰς τὴν γνῶσιν καὶ κρίσιν περὶ τῶν ἀνθρώ-

πων. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ἀπατώμεθα καὶ νὰ ἀμφιβάλλωμεν ἂν ἡμεῖς ἢ ἄλλοι οἱοιδήποτε ἔχομεν ἀναγεννηθῆ καὶ ἂν εἴμεθα πραγματικοὶ Χριστιανοί. Ἠμπορεῖ νὰ λεγώμεθα Χριστιανοί, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα ἂν δὲν φανερώνωμεν τὰ ἀνωτέρω χαρίσματα. Ὁ Χριστιανὸς πρέπει καὶ νὰ εἶναι καὶ νὰ φαίνεται ὅτι εἶναι Χριστιανός, ἤτοι εἷς ἐντελῶς νέος ἄνθρωπος, ποὺ ἐγεννήθη πάλιν καὶ ἐνεδύθη τὸν Χριστὸν (Γαλ. 3, 27) καὶ σκορπίζει γύρω του καὶ εὐωδιάζει τὸ ἄρωμα τοῦ Χριστοῦ: «Χριστοῦ γὰρ εὐωδία ἐσμεν τῷ Θεῷ» λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ τελειότερον παράδειγμα ἀνθρώπου ἀναγεννηθέντος καὶ μεταμορφωθέντος διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ.

Β. Χ. Ι.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΕΙΣ

Ὑπῆρχε ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ εὐχαρίστησις ἢ διασκέδασις, οἱουδήποτε σχεδὸν εἴδους, ἐθεωρεῖτο κάτι, ἀξιοκατάκριτον. Ἀκόμη καὶ ἀρκετοὶ δυνατοὶ ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες ἐσκυθρώπαζον ὅταν ἐπρόκειτο ν' ἀκούσουν ἔστω περὶ ἁπλῶν διασκεδάσεων ἢ τέρψεων. Τὸ θέατρον ἐθεωρεῖτο ὡς κάτι κακόν· ὁ χορὸς ἐνομίζετο ὡς ἐφεύρημα τοῦ δαίμονος· ἡ ἐπιθυμία τῆς νέας ἢ τοῦ νέου νὰ παρουσιάζεται καλοντυμένος καὶ προσωπικῶς ἑλκυστικός, ἐθεωρεῖτο ὡς ἔνδειξις κούφου χαρακτῆρος. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐπετρέπετο ἦτο ὁ ἐκκλησιασμὸς ἢ τὸ διάβασμα καλῶν βιβλίων.

Σήμερον ὅμως, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, κατανοεῖται ὅτι οἱ πραγματικῶς θρησκευόμενοι ἠμποροῦν νὰ εἶνε γελαστοί, ἠμποροῦν νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς ἀθώας διασκεδάσεις, ἠμποροῦν νὰ πηγαίνουν εἰς μουσικὰς συναυλίας, ἠμποροῦν νὰ πηγαίνουν εἰς θέατρα καλά, ἠμποροῦν νὰ ντύνωνται εὐπρεπῶς. Εἰς αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία εἶνε τὸ ἀληθινόν των σπίτι καὶ μιὰ ἀνεξάντλητος πηγὴ εὐλογίας καὶ ἀνακουφίσεως. Μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ θέλουν νὰ πίουν ὅλο τὸ ποτήριον τῆς εὐτυχίας, ζητοῦν νὰ ἐξετάσουν καὶ νὰ διορθώσουν τὴν σκέψιν των ἐὰν εὕρουν πὼς κάπου ὑστεροῦν. Ζητοῦν πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἤ, μὲ ἄλλας λέξεις, τὴν πνευματικήν, τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν. Τὴν ἰδίαν στάσιν κρατοῦν ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ὑγείας των.

Πρέπει δηλαδὴ νὰ πεισθῶμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ νὰ εἶνε χαρούμενα ὅλα τὰ πλάσματά Του. Ἐὰν ἀνοίξωμεν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην θὰ ἴδωμεν ὅτι ἀναφέρεται ρητῶς εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ», ὅτι ἔλαβε τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγινε «βασιλεὺς τῆς κτίσεως» καὶ ὅτι ὅλα ἦσαν «καλὰ λίαν». Θὰ ἴδωμεν κατόπιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρήκουσε καὶ ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὸν κῆπον τῆς Ἐδέμ.

Ἡ πρώτη ἱστόρησις τῆς Γενέσεως μεγαλοπρεπὴς ἐν τῇ ἁπλότητι καὶ τῇ συντομίᾳ της, εἶνε ἡ ἀληθινὴ ἔκθεσις τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, ἐνῷ ἡ δευτέρα ἱστόρησις εἶνε ἡ ἱστορία τῆς πλάνης. Ὁ σαρκικὸς νοῦς πάντοτε προσπαθεῖ νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ συνταυτισθῇ μὲ τὴν πλάνην καὶ αὐτὸ σημαίνει νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὁ ἀληθινὸς ὅμως νοῦς παραμένει «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ».

Ὁ Θεὸς εἶδεν ὅτι τὰ δημιουργήματά Του ἦσαν «καλὰ λίαν». Ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἄρῃ τὴν χαράν, ἡ ὁποία προωρίσθη δι' ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους. Κανεὶς ἄνθρωπος, καμμία ὑλικὴ συνθήκη, κανεὶς ἐγκόσμιος νόμος δὲν ἠμπορεῖ νὰ θίξῃ τὴν θείαν δημιουργίαν ἡ ὁποία εἶνε πάντοτε ἁρμονικὴ καὶ ἄθικτος.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς συχνὰ ὡμιλοῦσε περὶ χαρᾶς. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην (15, 11), ὅταν ἐδίδασκεν εἰς τοὺς μαθητάς Του μερικὰς ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶχεν εἰπεῖ: «Ταῦτα ἐλάλησα πρὸς ἐσᾶς διὰ νὰ μείνῃ ἐν ὑμῖν ἡ χαρά μου καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν νὰ εἶνε πλήρης». Καὶ ὀλίγον ἀργότερον, εἶπε: «καὶ σεῖς λοιπὸν τώρα μὲν ἔχετε λύπην· πάλιν ὅμως θέλω σᾶς ἰδεῖ καὶ θέλει χαρῇ ἡ καρδία σας καὶ τὴν χαράν σας οὐδεὶς ἀφαιρεῖ ἀπὸ σᾶς (Ἰωάν. 16, 22).

Φαίνεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπέβλεπε πρὸς τὴν χαρὰν ὡς πρὸς φυσικὴν συνέπειαν τῆς Χριστιανικῆς ἀπόψεως. Δὲν ἦτο δυνατὸν δ. λ. δ. νὰ χωρισθῇ, ἡ χαρὰ ἀπὸ τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ εἶχεν ἀσφαλῶς ἐκδηλωθῇ ἡ χαρὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὰς δυσκόλους περιπτώσεις, ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους ἀκολούθους Του ὅπως ἦτο ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν ἔψαλλεν ὕμνους εὐχαριστηρίους καὶ δι' αὐτῶν εἶχεν εὕρει τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ὁ Παῦλος ὑπέφερεν ἐπίσης πολλὰς δυσκολίας, ἀλλὰ καμμία ἀπὸ αὐτὰς δὲν εἶχε κλονίσει τὴν θριαμβευτικήν του ἐπιτυχίαν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ἡ γνώμη ὅτι θρησκεία καὶ εὐχαριστήσεις εἶνε κᾶτι ἀσυμβίβαστον καὶ ὅτι τὸ θρησκεύειν σημαίνει θλιβερὰν ὄψιν τῆς ζωῆς, εἶναι γνώμη παράξενος, ἡ ὁποία πρέπει ὡρισμένως νὰ ἐγκαταλειφθῇ καὶ νὰ καταγγελθῇ διότι δὲν στηρίζεται οὔτε εἰς τὴν Παλαιὰν οὔτε εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐξ ἀντιθέτου φανερὰ διαφαίνεται εἰς αὐτὰς ἡ ἀλήθεια ὅτι ἡ πνευ

ματικὴ κατανόησις εἶνε ἡ μόνη ἀληθινὴ βάσις τῆς εὐτυχίας. Καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐνεβάθυνον εἰς τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔχουν μίαν φαιδρὰν πάντοτε στάσιν, ἡ ὁποία τοὺς κάμνει ἱκανοὺς νὰ δεχθοῦν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν τὰς εὐχαριστήσεις τόσον τὰς μεγάλας ὅσον καὶ τὰς μικρὰς μὲ ἠρεμίαν καί, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ τὰς παραλείψουν μὲ τὴν ἰδίαν ἠρεμίαν, διότι ξεύρουν ὅτι καμμία ἀνθρωπίνη εὐχαρίστησις δὲν εἶναι οὐσιώδης διὰ τὴν ἀνθρωπίνην εὐτυχίαν. Εἶνε ἐπίσης ἱκανοὶ χωρὶς φόβον νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἐμπειρίας αἱ ὁποῖαι φαίνονται τυχὸν δυσάρεστοι, διότι ξεύρουν ὅτι ὁ Θεὸς μόνον καλὸν ἔχει δημιουργήσει.

Ὥστε ἂς θεωρήσωμεν τὴν λύπην, τὴν ἀπογοήτευσιν, τὴν οἱουδήποτε εἴδους μελαγχολίαν, ὡς πλάνας. Ἂς εὐχαριστούμεθα εἰς τὰς ἀμετρήτους εὐχαριστήσεις καὶ τὴν ἄπειρον εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὁμοιώματος τοῦ Θεοῦ καὶ ἂς ἐνθυμώμεθα πάντοτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ Ψαλμωδὸς εἶπε: «ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου· τερπνότητες ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος» (ψαλμ. 15, 11).

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΛΥΖΩΪΔΗΣ
Ἐπίσκοπος Νύσσης

Η ΑΦΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΤΩΚΟΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς πτώσεώς του καὶ ἑξῆς πολὺ ἀπησχόλησε τὸ πρόβλημα τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς κατανικήσεως αὐτῆς διότι ἄνευ τούτου ἀνέφικτος θὰ παρέμενεν ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Summum Bonum, δι' ὃ ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη. Ἂν ἡ ἁμαρτία εἶνε ἀκατανίκητος, καὶ ἂν αἱ ἐξ αὐτῆς προξενηθεῖσαι ζημίαι εἰς τὴν ψυχὴν δὲν ἐπανορθώνωνται, ἀποκαρδιωτικὴ τότε πρέπει νὰ εἶνε ἡ θέσις του, προωρισμένου νὰ ζῇ ἐν μέσῳ τοιούτου κόσμου. Ἂν ὅμως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγγυᾶται καὶ παρέχῃ ἐλπίδας θεραπείας καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ πεσόντος εἰς τὴν προτέραν τιμητικήν του θέσιν, τότε—διὰ νὰ δανεισθῶμεν τὸν νικητήριον θούριον τοῦ Προφήτου—«αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς»('Ησ. 35, 10). Τότε ὅλοι οἱ ἄρρωστοι ἐκ τῆς ἁμαρτίας δύνανται νὰ θεραπευθοῦν. «Τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός.... τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται».

Ὅπως κάθε πόλεμος ἔχει τὰ θύματα καὶ τοὺς ἀναπήρους του, οὕτως ἀναπόφευκτα εἶναι καὶ τὰ τραύματα εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πιστοῦ κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἓν δὲ ἐκ τῶν δύο συμβαίνει, ἢ ὁ ἀγωνιστὴς πίπτει βαρέως καὶ μένει ἐν τῇ πτώσει ἢ πεσὼν κατορθώνει καὶ ἀνίσταται μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ πλήρη ἀνάρρωσιν ἐπιστρέφει εἰς τὸ μέτωπον διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Ἡ τελειότης δὲν εἶνε κατόρθωμα εὔκολον καὶ σύντομον, ἀλλ' εἶναι τὸ τέρμα ἀγώνων σκληρῶν. Οὐδεὶς γνωρίζει ποῦ ἀκριβῶς ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ἡ τελειότης. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ἐπίτευξίς της γίνεται ἐν δυσβάτῳ πορείᾳ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν μὲ βήματα ἄλλοτε ἐμπρὸς καὶ ἄλλοτε ὀπίσω, μὲ ἑλιγμούς, μὲ σταθμούς, μὲ ἀνηφόρους καὶ κατηφόρους. Πράγματι «φερόμεθα ἐπὶ τὴν τελειότητα» (Ἑβρ. 6, 1), καὶ ἡ τελειότης προϋποθέτει ὡρίμανσιν, αὔξησιν καὶ χρονικὴν ἐξέλιξιν. Ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ ὁ ἀπόστολος διαστέλλει χαρακτηριστικῶς τὴν «τελειότητα» ἀπὸ τὴν «νηπιότητα», μίαν δηλαδὴ ὀργανικὴν ἐξέλιξιν ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄμοιρος συνήθως πτώσεων καὶ μεταπτώσεων.

Ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶνε πάλη, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶνε ἡ μυστικὴ ὁπλαποθήκη ἡ ἐξοπλίζουσα τοὺς μαχητάς, συνάγεται ἀπὸ πολλὰ χωρία τῆς Α. Γ. Ἡ ἀγάπη, τῆς ὁποίας τὸν ὕμνον ψάλλει ὁ ἀπ. Παῦλος (Ι. Κρ. 13), ὁ κατάλογος τῶν ἀρετῶν ἐν Γαλ. 5 καὶ Φιλπ. 4, ὁ πνευματικὸς ὁπλισμὸς ἐν Ἐφ. 6, ἡ ἐπένδυσις τῶν ἀποστόλων μὲ τὴν χάριν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας, πάντα ταῦτα ὑπονοοῦν ὅτι ἡ θέσις τοῦ Χριστιανοῦ εἶνε θέσις μαχητοῦ καὶ ὅτι τὸ πεδίον τῆς δράσεώς του εἶνε τὸ μέτωπον τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἡ Κ. Διαθήκη ἐπὶ πλέον βεβαιώνει ὅτι τοὺς τραυματιζομένους ἀγωνιστὰς δὲν ἐγκαταλείπει ὁ Θεός, ἀλλὰ διὰ τῆς μετανοίας θεραπεύει αὐτοὺς καὶ ὑγιεῖς ἐπαναδίδει, ἀρκεῖ τὸ τραῦμα νὰ εἶνε ἰάσιμον καὶ ὄχι ἀνίατον.

Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ποίαν στάσιν τηρεῖ ἐν προκειμένῳ; Ἀκολουθεῖ τὴν φιλάνθρωπον αὐτὴν στάσιν ἢ ἀποκόπτει τὰ πεσόντα μέλη διὰ βίου ἀπὸ τὸ ὑγιαῖνον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι διὰ πρώτην φορὰν αὐτὴ παρουσιάζει τὴν ὕπαρξιν ἀσυγγνώστων ἁμαρτιῶν καὶ ἀνιάτων τραυμάτων. Πολλοὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς τὸ αὐστηρὸν αὐτῆς ὕφος εἶδον μὲ δικαιολογημένην στενοχωρίαν καὶ ἀπόγνωσιν ὅτι μετὰ τὴν πτῶσιν ἡ θύρα τῆς εὐσπλαχνίας κλείεται πλέον διὰ παντός.

«Ἀδύνατον τοὺς παραπεσόντας... πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν» 6, 5.

«Ἑκουσίως ἁμαρτανόντων ἡμῶν... οὐκέτι ἀπολείπεται θυσία» 10, 26.

«. . . ὁ Ἡσαῦ μετανοίας τόπον οὐχ εὗρε, καίπερ, μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν» 12, 17.

Τὰ τρία αὐτὰ αὐστηρὰ χωρία ἐνόμισαν πολλοὶ ὅτι ἀποκλείουν δευτέραν μετάνοιαν μετὰ τὸ Βάπτισμα καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ σωτηρία τῶν πεσόντων παραμένει ἀβεβαία καὶ προβληματική. Ἀλλὰ ποία εἶνε πράγματι ἡ ἀληθὴς ἔννοια τῶν ἀνωτέρω χωρίων καὶ ποία ἡ σχέσις των πρὸς τὴν συγκαταβατικὴν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας χορηγούσης πλειστάκις τὴν

ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν; Ἡ παροῦσα ἔρευνα θὰ ἀποπειραθῇ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ σπουδαῖα αὐτὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα εἰδικῶς ἐνδιαφέρουν τὴν ***Ἱερὰν Ἐξομολογητικὴν*** καὶ τὴν ***Χριστιανικὴν Θεραπευτικήν.***

2. Η ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Πρὸς πλήρη κατανόησιν τῶν ἀνωτέρω χωρίων ἀνάγκη ἀρχικῶς ὅπως μελετηθοῦν αἱ ἰδιαίτεραι συνθῆκαι ὑφ᾽ ἃς εὑρίσκοντο οἱ ἀναγνῶσται τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ὡς καὶ ἡ ἰδιότης των. Ἂν λοιπὸν ἐνταῦθα θὰ ἐξετασθῇ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ ἱστορικὸν πλαίσιον τῶν δοκιμασιῶν τῆς ἐν λόγῳ Χριστιανικῆς κοινότητος, ἥτις ἐκαλεῖτο νὰ προσέξῃ τὰς αὐστηρὰς προειδοποιήσεις δὲν ὑπάρχει πρόθεσις νὰ δοθῇ ἄλλη μορφὴ εἰς τὴν μελέτην εἰμὴ ἡ ταχθεῖσα. Ἐν συμπεράσματι θὰ δειχθῇ ὅτι καλῶς ἡ Ἐκκλησία διετήρησε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα εἰς ὅλους, ἀρκεῖ οὗτοι νὰ εἶνε ἕτοιμοι νὰ δεχθοῦν τὴν προσφερομένην δωρεὰν καὶ ἕτοιμοι νὰ δείξουν τὴν εἰλικρίνειαν τῆς μετανοίας των.

Ἂν πράγματι τὰ θεωρούμενα ὡς αὐστηρὰ χωρία ἀποκλείουν παντελῶς τὴν συγχώρησιν εἰς τοὺς πεσόντας Χριστιανοὺς καὶ ἀποδοκιμάζουν τὴν PAENITENTIA SECUNDA, τότε αὐτομάτως αἴρεται αὐτὴ αὕτη ἡ βάσις καὶ τὸ κῦρος τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐξομολογήσεως. Ἐπὶ πλέον μία τοιαύτη ἐκδοχὴ θὰ ἐπαρουσίαζε τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἀντιφάσκουσαν πρὸς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ τὰς ἄλλας θεοπνεύστους ἐπιστολὰς τῆς Κ. Διαθήκης. Λογικῶς δὲ εἶνε ἀπαράδεκτος ἡ ἀρχὴ ὁτὲ μὲν ὁ Θεὸς νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν μετάνοιαν καὶ διὰ τὰ σοβαρώτερα ἁμαρτήματα, ὁτὲ δὲ νὰ τὴν θεωρεῖ ἀπαράδεκτον.

Ἡ Ἐπιστολὴ πρὸς Ἑβραίους οὐδαμοῦ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Ἂν καὶ ἀναφέρωνται οἱ παραλῆπται της ὡς «Ἑβραῖοι» ὅμως δὲν καθορίζεται σαφῶς ὁ ἀκριβὴς τόπος τῆς διαμονῆς των καὶ τὸ θέατρον τῶν μεγάλων δοκιμασιῶν. Ὁ τίτλος «πρὸς Ἑβραίους» ἦτο γνωστὸς ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὠριγένους καὶ τοῦ Τερτυλλιανοῦ, ἀνευρέθη δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ CHESTER BEATTY PAPYRUS τοῦ γ´ αἰῶνος.[1] Ἡ Ἐπιστολή, οὖσα θεόπνευστος, προσφέρει πολύτιμον μήνυμα ὄχι ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν τότε μόνον ἐποχὴν καὶ τοὺς σφοδρῶς διωκομένους πιστούς της, ἀλλὰ διὰ πάντοτε καὶ ὄχι διὰ

---

[1] R. V. G. Tasker: The Gospel in the Epistle to the Hebrews, p. 23; London, 1950.

μίαν μόνον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ δι' ὅλας τὰς ἑκασταχοῦ Ἐκκλησίας, οἱασδήποτε συνθέσεως καὶ μορφῆς. Διότι ὄπισθεν τῶν γραμμῶν διακρίνεται ἡ ἀνησυχία τοῦ ἀποστόλου ἕνεκεν τῆς ἐπερχομένης καταιγίδος, διὰ τοῦτο ἐξορκίζει οὗτος τὰ τέκνα του νὰ μὴ διαρρεύσουν, ἀλλὰ νὰ παραμείνωσιν ἑδραῖοι καὶ ἀκλόνητοι.

Οἱ ἀγναγνῶσται ἦσαν ἀποκλειστικῶς Χριστιανοὶ ἐξ Ἰουδαίων, καὶ δὲν γίνεται μνεία ὅτι καὶ ἐξ ἐθνικῶν ὑπῆρχον μεταξύ των. Διότι ὁ ἀπόστολος οὐδαμοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὰ προβλήματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὰς ἄλλας Ἐπιστολάς, τὰς ἀπευθυνομένας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς Χριστιανοὺς ἐξ ἐθνικῶν. Ἀπετέλουν οὗτοι μικρὰν ὁμάδα (5,12,13,9), ἀποδείξασαν τὰ πλούσια αἰσθήματα πρὸς τὸν Ἀπόστολον κατὰ τὸ παρελθὸν (6,10,34). Ἦσαν πολυπαθεῖς σχόντες πεῖραν δεινοπαθημάτων ἐν τῷ παρελθόντι (10,32). Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατελήφθησαν ἐξ ἀπροόπτου ὑπὸ τῶν δοκιμασιῶν καὶ ἐπαρουσίασαν ἀνησυχητικὰ συμπτώματα ἠθικῆς χαλαρότητος καὶ ψυχικοῦ κλονισμοῦ (5,11,6,1.10,25). Οἱ διῶκται των ἐζήτουν νὰ ἐπαναφέρουν τούτους εἰς τὰς τάξεις τῆς Συναγωγῆς τῆς ὁποίας μὲ φανατισμὸν ἐκήρυττον τὴν ὑπεροχὴν (2,1.3,6,12,4,1,3.6,6.10,25,29,39).

Πτώσεις καὶ ὀλισθήματα ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς δὲν εἶνε βεβαίως ἀποκλειστικὰ συμπτώματα μόνον τῶν ἡμερῶν μας. Τοιαῦτα νέφη ἐπεσκίασαν τὸν οὐρανὸν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς ἡμερῶν. Ζωηρὰν εἰκόνα τούτου παρέχει ἡ Κ. Διαθήκη ἰδίᾳ δὲ ἡ παροῦσα ἐπιστολὴ καὶ ἡ γ' Ἰωάννου. Οἱ πρῶτοι ἐνθουσιασμοὶ ἐξατμίζονται. Πιστοὶ ὁρκισθέντες εἰς οὐράνιον πολιτείαν ἀρχίζουν νὰ σκέπτωνται κατὰ κόσμον, νὰ ὑπολογίζουν ποῖα κέρδη ἐπίγεια καὶ ζημίας πορίζει ἡ περαιτέρω ἐμμονὴ εἰς τὴν πίστιν. Μερικοὶ προτιμοῦν τὰ ὑλικὰ ὠφέλη καὶ διερωτῶνται ἂν ἀξίζῃ τὸν κόπον νὰ ἐλπίζῃ τις ἀκόμη ἐπ' ἀδήλοις εἰς πράγματα μὴ ὁρώμενα. Ἓν βλέμμα εἰς τὰ κρούσματα αὐτὰ τὰ ὁποῖα κατὰ θείαν πρόνοιαν δὲν ἀπεσιωπήθησαν; (2 Τμ. 1,15. Ἀπ. 2,3, β' Πτ. 3,1. α' Ιν. 2,18) μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία εὐθὺς εὑρέθη πρὸ προβλημάτων ἠθικῶν. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐπιστολὴν αἱ ἠθικαὶ ἀτέλειαι τῶν πιστῶν ἐκθέτονται τόσον φανερῶς ὅσον ἐδῶ. Καὶ ὅμως τοῦτο εἶνε ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι καταδεικνύει τὸ ἀμερόληπτον αὐτοῦ καὶ ὅτι οὗτος εἶναι μία ἱστορικὴ καὶ ζῶσα θρησκεία, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὸν ἄνθρωπον ὅπως εἶνε εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ ὁποῖος ἐνδέχεται νὰ γίνῃ ἔστω καὶ μετὰ τὴν εἴσοδόν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁσάκις ἐνέσκηπτον ἠθικαὶ ἐπιδημίαι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐκάλυπτε τὸ

πρόσωπόν της ἐκ βδελυγμίας καὶ ἀποτροπιασμοῦ πρὸς τὰ θύματα καὶ τοὺς προσβληθέντας ἀπὸ τὰ ἠθικὰ μικρόβια. Τοὐναντίον ὡς καλὸς Σαμαρείτης προσέτρεχε μὲ ἰατρικὰ συνεργεῖα καὶ πλήρη φαρμακοποθήκην διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀσθενεῖς της, δεικνύουσα ἐνδιαφέρον πάντοτε περισσότερον διὰ τὸν ἁμαρτωλὸν παρὰ διὰ τὴν ἁμαρτίαν.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν οἱ δοκιμασθέντες καὶ ἐμπεσόντες εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς ἀποστασίας ἦσαν Ἰουδαῖοι. Ἀρχικῶς ἡ φοίτησίς των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Συναγωγὴν ταυτοχρόνως δὲν ἐθεωρεῖτο ἐπιβλαβής. Οὔτε ἡ συμμετοχή των ἔν τινι μέτρῳ εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν λατρείαν ἀπηγορεύετο. Ἀλλὰ βαθμιαίως ἐγένετο φανερὸν ὅτι προσήλωσις εἰς τὸ Λευϊτικὸν Τυπικὸν δὲν ἦτο τι πλέον ἀδιάφορον, διότι ὑπετίμα καὶ ὑπέσκαπτε τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Ἐπαμφοτερισμοὶ τοιοῦτοι θὰ ἦσαν ἀνεκτοὶ μόνον εἰς ἀρχαρίους εἰς τὴν Πίστιν, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τοὺς φθάσαντας εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ἀληθείας (5, 11). Εἰς μίαν ἐποχὴν καθ᾽ ἥν τὸ προσωπικὸν παράδειγμα ἦτο ἡ ἔκφρασις τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τάσεις πρὸς ἀποστασίαν δικαίως θὰ ἔπρεπε ν᾽ ἀντιμετωπισθοῦν δραστικώτατα.

Μία ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀποστασίας ἦτο καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς των ἐκ τῆς παρατεινομένης ἐπιβραδύνσεως τῆς δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ βραδύτης αὐτὴ ἐδημιούργησεν εἰς τὰς τάξεις τῶν πιστῶν μίαν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν καὶ ἀπάθειαν, ἡ ὁποία ἐνταῦθα λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης συνθέσεως τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας ὑπῆρξε πολὺ ὀλεθρία. Ἐνῷ οἱ ἐξ Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων Χριστιανοὶ εἰς τὴν παγκόσμιον διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εὗρον τὴν ἐφαρμογὴν τῶν θείων ἐπαγγελιῶν (Μρ. 13,10), οἱ ἐξ Ἰουδαίων ἁπλῶς ἀνέμενον τὴν ταχεῖαν ἐπιστροφὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἵδρυσιν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς περιτομῆς καὶ τῶν Λευϊτικῶν διατάξεων ἠτένιζον μετὰ συμπαθείας πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ μετὰ τὴν βάπτισίν των, διότι οὗτος ἐπὶ αἰῶνας εἶχε χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ὁ προθάλαμος, δι᾽ οὗ διῆλθον καὶ ἐγνώρισαν τὸ Εὐαγγέλιον. Οἱ Ἀπόστολοι τῆς ἀκροβυστίας ἀφ᾽ ἑτέρου, παρ᾽ ὅλον τὸν σεβασμὸν διὰ τὴν συνδρομὴν τοῦ Νόμου καὶ τὰς προσφερθείσας ὑπηρεσίας του ὡς παιδαγωγοῦ, ἐφρόνουν ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ συμπαρίσταται καὶ νὰ στηρίζῃ τὸν πιστὸν τῆς χάριτος. Τὸ κοινὸν γνώρισμα τόσον τῆς πρὸς Ἑβραίους ὅσον καὶ τῶν ἄλλων Ἐπιστολῶν εἶνε ὅτι ὅλαι ζητοῦν νὰ ὑπογραμμίσουν τὴν ἀτέλειαν τῶν νομικῶν διατάξεων καὶ τὴν τελειότητα τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου.

Διὰ τὸν ἀπ. Παῦλον ὁ Νόμος «παρεισῆλθεν», δηλαδὴ ἦτο ἕνα

ἐπεισόδιον μὲ ἰσχὺν προσωρινότητος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θείας ἀποκαλύψεως (Ρωμ. 5, 20). Ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἦτο ἁπλούστατα ἡ σκιὰ τῆς πραγματικότητος. Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ συμπληρώνει ἐν πολλοῖς τὴν περὶ τῆς ἀτελείας τοῦ Νόμου διδασκαλίαν τοῦ Παύλου

Διὰ ν' ἀντιληφθῶμεν ὅμως ἔτι βαθύτερον τὴν πνευματικὴν κρίσιν, τὴν ὁποίαν διήρχοντο οἱ Ἑβραῖοι τῆς ἐπιστολῆς δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι κατ' αὐτοὺς ὁ Χριστιανισμὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς πατριωτικὰς καὶ ἐθνικὰς προσδοκίας των. Αἱ ἀρχικαί των ἐλπίδες περὶ θριαμβευτικῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Κυρίου ὡς ἀπελευθερωτοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ζυγοῦ δὲν ἐπηλήθευσαν. Τὰ πάθη τοῦ Κυρίου δὲν ἐξελήφθησαν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς ἀπαραίτητα διὰ τὴν νίκην καὶ τὴν δόξαν Του. Μᾶλλον συνέβη τὸ ἀντίθετον, διότι ἡ δόξα τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ἀναλήψεως ταχέως ἐλησμονήθησαν διὰ ν' ἀφήσουν, ὡς μὴ ἔδει, ἀνεξαλείπτους τὰς ἀναμνήσεις τῶν Παθημάτων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰς δυσκολίας αὐτὰς συνήντησαν ἀρχικῶς καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐξόρμησίν των καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀπευθυνόμενοι πρὸς Ἰουδαίους ἀκροατάς. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐτόνιζον ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ κατ' οὐδένα λόγον ἵστατο ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν Μεσσιανικῶν ὑποσχέσεων (Πρ. 2, 3, 5). Ὁ σ. τῆς πρὸς Ἑβραίους ἀκόμη περισσότερον προχωρῶν προσθέτει ὅτι αἱ μεσσιανικαὶ θλίψεις ἀπετέλουν ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ἔργου Του. Ὁ Πάσχων Μεσσίας ἦτο κάτι τὸ φυσικώτατον ἀπὸ ἀνθρωπίνης ἀπόψεως (12, 13. Ι Κρ. Ι, 23) προδιαγραφεὶς ἀκριβέστατα ἀπὸ τὸν πρ. Ἡσαΐαν.

Ὁμολογουμένως μία τοιαύτη ἑρμηνεία ἀπετέλει δυσπαράδεκτον ἀλήθειαν διὰ τοὺς Ἑβραίους, φλεγομένους ἀπὸ μέγαν πατριωτισμόν. Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῆς καὶ ἄλλαι δυσκολίαι ὄχι ὀλιγώτερον ἀνυπέρβλητοι παρουσιάζοντο ὅπως λόγου χάριν αἱ ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ τῆς Συναγωγῆς καὶ ἡ στάσις των ἔναντι αὐτῆς. Μόλις οὗτοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Χριστιανικὴν οἰκογένειαν καὶ ἔγινε τοῦτο γνωστὸν μεταξὺ τῶν ὁμοεθνῶν των, αὐτομάτως ἐστεροῦντο τοῦ λοιποῦ τῶν προνομίων τῆς Συναγωγῆς. Ἡ συνήθης κύρωσις ἦτο νὰ λογισθοῦν ὡς ἀποσυνάγωγοι. Μία τοιαύτη στέρησις ἐβύθισε πολλοὺς εἰς μελαγχολίαν καὶ ματαίως ἀνεζήτουν ἄλλην βάσιν διὰ νὰ στηριχθοῦν καὶ ν' ἀνανεώσουν τὰς περὶ ἐπιγείου Μεσσίου ἐλπίδας των. Οἱ τοιοῦτοι ἐξ Ἑβραίων Χριστιανοὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐρωτήσουν: «Λοιπὸν δὲν πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ; Ἐγκατέλειψεν ὁ Θεὸς τὸν λαόν Του; Διατί, γενόμενοι Χριστιανοί, νὰ στερηθῶμεν τῶν λατρευτι-

κῶν θυσιῶν, τοῦ ἐξιλασμοῦ διὰ τῆς προσφορᾶς σφαγίων καὶ ὅλων τῶν παρακολουθεισῶν εὐλογιῶν»; Αὐτὰς τὰς ἀπορίας πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του ὁ θέλων νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ψυχολογικὴν κρίσιν τῶν κυμαινομένων Ἑβραίων, πρὸς τοὺς ὁποίους γράφει ὁ Ἀπόστολος. Ἡ διάψευσις τόσων ἐλπίδων ἐδημιούργησεν ἕνα μέγα κενόν. Ἐφαντάζοντο ἕνα Χριστιανισμὸν πολὺ διαφορετικώτερον ἐκείνου, ποὺ ἐκηρύττετο καὶ διεδίδετο.

Χωρὶς ἀμειλίκτως νὰ καταδικάσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὡς ἀπαραιτήτου εἰς τὴν πλήρη κατανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ σ. ἐξαίρει τὰς εἰς τὸ παρελθὸν ἀρετὰς καὶ ὑπηρεσίας του, ἐνῷ συγχρόνως δὲν παραλείπει νὰ τονίζῃ τὴν ἀντίθεσιν ἐκείνου πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Εἶναι, λέγει, καιρὸς πλέον νὰ παραμερισθῇ (13, 19), διότι ἔχει παλαιωθῇ καὶ κεῖται «ἐγγὺς ἀφανισμοῦ» (8, 13). Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην ἐπικουρικῶν στηριγμάτων διὰ νὰ ὀρθοποδήσῃ. Εἶνε πλήρης καὶ καθ' ὅλα ἀρτία. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ κήρυγμα ἔρχεται νὰ διασαλπίσῃ ἡ πρὸς Ἑβραίους κατὰ τὴν πάλην ταύτην καὶ σύγκρουσιν τῶν ἰδεῶν. Διὰ τοῦτο, ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ψάλλει τοὺς παιᾶνας καὶ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῆς Πίστεως, ἀφ' ἑτέρου ὅμως προλέγει τοὺς κινδύνους τῶν λιποτακτῶν καὶ ἀρνητῶν τῆς Πίστεως.

Ἡ ἀπόδοσις τῆς συγγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς εἰς τὴν ἐκσπάσασαν θύελλαν καὶ τὴν προαναφερθεῖσαν κρίσιν εἶναι ἡ μία ἐκδοχή, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξαν πολλοί, ἡγουμένου τοῦ WESTCOTT. Ἄλλη ἄποψις εἶναι ἡ ἀποδίδουσα τὴν αὐστηρότητα τῶν ἐκφράσεών της εἰς τὸν ἐσχατολογικὸν τόνον τῆς Ἐπιστολῆς.[1] Οἱ ἀναγνῶσται δηλαδὴ τοποθετοῦνται χρονικῶς ὡσὰν νὰ ἔχουν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Κρίσεως. Αἱ στιγμαὶ αὐταὶ δὲν ἐπιτρέπουν παλινῳδίαν οὐδ' ὑπαναχώρησιν. Ὁ σ. βλέπει ὅλα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς κρισιμότητος τῶν καιρῶν καὶ μὲ κριτήριον τὴν αἰωνίαν ἀποκατάστασιν καὶ τὴν τελικὴν Κρίσιν, πιστεύων μετὰ τοῦ Ἰωάννου ὅτι εἶνε «ἡ ἐσχάτη ὥρα» (I Iν. 2, 18), ἢ μετὰ τοῦ Παύλου, ὅτι «ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστὶν» (I Κρ. 7. 29). Φέρει τὸ τέλος ἐνώπιόν του καὶ γράφει, ἵνα κινήσῃ τοὺς ἀναγνώστας ὅπως δρασκελίσωσι πρὸς στιγμὴν μὲ ἕνα ἅλμα τὸ ἄπειρον καὶ μεταφερθῶσιν ἐπ' ὀλίγον πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν εἶνε ἀπορρίψιμος καὶ ἡ ἄλλη ἄποψις ὅτι πολλοὶ Ἰουδαῖοι τῆς Διασπορᾶς διεφώνουν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν ὄχι ἁπλῶς ἐξ ἰσχυ-

---

[1] W. Manson: The Epistle to the Hebreus. London, σ. 9. 1951.

ρᾶς νοσταλγίας πρὸς τὴν Μωσαϊκὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλήρους ἀντιθέσεως πρὸς βασικὰς ἀληθείας του. Οὗτοι δὲν ἐνδιεφέροντο τόσον διὰ τὸ τυπικὸν μέρος τοῦ Νόμου, διὰ τοῦτο ὅταν ἀπηυθύνοντο εἰς προσηλύτους ἐθνικοὺς ἐξῆρον τὸ ἠθικὸν περιεχόμενον τῆς Π. Δ. Ἵνα καταστήσουν μάλιστα ἑλκυστικωτέραν τὴν διάδοσιν τῆς ἠθικῆς τοῦ Νόμου πρὸς αὐτοὺς πλέον δημοφιλῆ, Ἰουδαῖοι ἀπολογηταὶ προσέτρεχον εἰς τὸ Ἰαμβικὸν μέτρον καὶ ἐδανείζοντο τὸ ὕφος τοῦ ἑλληνικοῦ δράμματος. Διέσωσεν μερικὰ τεμάχια ἐξ αὐτῶν ὁ ψευδοϊουστῖνος,[1] καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς.[2] Τοιούτους Ἰουδαίους θὰ εἶχε εἰς τὸ ἀκροατήριόν του ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος κατὰ τὴν ἀπολογίαν του πρὸ τοῦ Συνεδρίου (Πρ. 7, 4, 5, 22 36, 37-43). Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ἀθρόα ἔξοδος καὶ ὁ διασκορπισμὸς τῶν μαθητῶν του, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοὶ ἔμειναν εἰς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Ναοῦ, ἀναμένοντες τὴν νεκρανάστασιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.[3]

Ὁ τόπος τῶν διωκωμένων ἐξ Ἑβραίων Χριστιανῶν πρέπει νὰ εἶνε ἡ Ρώμη. Ἐκεῖ ἡ μῆνις τῶν φανατικῶν ὁμοεθνῶν των ἐξέσπασεν ἐναντίον των. Καὶ ἐφ᾽ ὅσον μὲν οἱ Ἰουδαῖοι ἔζων ἐν εἰρήνῃ, ἐπροστατεύοντο διὰ τοῦ προνομίου τῆς Religio Licita. Ὅταν ὅμως ἐπὶ Κλαυδίου ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ τοὺς προσχωρήσαντας εἰς τὸν Χριστιανισμόν, τότε εἰς τὰς τάξεις τῶν διωκτῶν προσετέθησαν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. ([4]) Τὰς ἀκολουθησάσας συμφορὰς τοῦ διωγμοῦ τοῦ 49 μ. Χ. ὑπενθυμίζει ὁ Ἀπόστολος εἰς τοὺς ἀναγνώστας (10, 32—33). Ἔκτοτε ἐμεσαλάβησεν ἕνα διάλειμμα διὰ ν᾽ ἀντικρύσουν τώρα νέον διωγμόν. Ἐντεῦθεν ἡ πίεσις αὐξάνει καὶ ἡ θέσις τῶν διωκομένων γίνεται κρισιμωτέρα. Τὸ μῖσος διευθύνεται κυρίως ἐναντίον τῶν ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν. Ἡ διάδοσις φημῶν ἐπὶ Νέρωνος ὅτι δῆθεν Χριστιανοὶ προέβησαν εἰς τὸν ἐμπρησμὸν τῆς Ρώμης χειροτερεύει τὴν κατάστασιν. Μερικοὶ χάριν τῆς σωτηρίας των καταφεύγουν τότε εἰς τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ δηλώνουν πίστιν εἰς αὐτόν... Ἐκ τούτων δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη περὶ τὸ 60 μ. Χ ([5]).

Αἱ λυσσασαλέαι προσπάθειαι τῆς Συναγωγῆς ὅπως ἐπανακτήσουν τοὺς «Ἑβραίους» ἀναγκάζει τὸν σ. νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλας τὰς συμβουλευτικὰς μεθόδους καὶ νὰ παρατάξῃ ὅλα τὰ εἰς τὴν διάθεσίν του σχήματα ὑπερβολῆς. Ποῖος ἄλλος ἱεροκῆρυξ βλέπων τὸν ὀρθούμενον κίν-

---

[1] De Monarchia 4.
[2] Στρωματεῖς ε´ 11.
[3] F. Pratt. La theologie de St. Paul. σ. I. 432.
[4] Suetonius: Claudius, XXV.
[5] Manson ἔ. ἀ. σ. 164.

δυνον διαρροῆς πιστῶν ἐκ τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος καὶ τὴν ἐν ὄψει γενησομένην κατάχρησιν τῆς χάριτος δὲν θὰ κατέφευγεν εἰς παρομοίας ἐκφράσεις;

Τὸ ἁμάρτημά των δὲν ἦτο συνήθης πτῶσις, ἀλλὰ τύφλωσις ἑκουσία. Εἶδον τὸ φῶς τῆς Πίστεως ἀρκετά, ἐν τούτοις τώρα ἐθελοτυφλοῦντες ἔκλειον τὰ μάτια των πρὸς αὐτό. Ὁ σ. δὲν παραβλέπει τὸ εὐόλισθον καὶ ἐφάμαρτον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, δὲν δύναται ὅμως ν᾽ ἀγνοήσῃ τὴν ὑποχρέωσιν τῶν πιστῶν ὅπως ἀποθάνωσι σὺν Χριστῷ (Κολ 2, 12, 3, Ι), καὶ νὰ μὴ προδώσωσι τὴν πίστιν αὐτῶν «ὑπὲρ ἧς Χριστὸς ἀπέθανεν». Ταῦτα ἦσαν τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν Χριστιανῶν, ἑτοίμων πρὸς ἀποστασίαν, τοὺς ὁποίους ὅμως ἀγωνίζεται ὁ Ἀπόστολος ν᾽ ἀναχαιτίσῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ μεταχειριζόμενος καλλιεπεστάτην γλῶσσαν καὶ ἰσχυρὰν πειστικότητα.

Ἕπεται συνέχεια — Ἀρχιμ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΙΜΙΑΔΗΣ

Ο ΛΑΟΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδωνος, Κεντρικῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιτροπῆς τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, ἡ Παράσκευὴ 4ῃ Ἰουλίου, ὡρίσθη ὡς ἡμέρα Πανελληνίου διαμαρτυρίας κατὰ τῆς συνεχιζομένης Βρεττανικῆς κατοχῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου.

Ἐν Θεσ)νίκῃ συνεστήθη Ἐπιτροπὴ τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Π. Μητροπολίτου ἡμῶν, τῇ συμμετοχῇ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν, ὑπαλληλικῶν, ἐργατικῶν, ἐπαγγελματικῶν, παλαιοπολεμιστικῶν καὶ λοιπῶν ὀργανώσεων τῆς πόλεως.

Ἡ ὡς ἄνω Ἐπιτροπὴ εἰς ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Παναγιωτάτου καθώρισε τὰς λεπτομερείας τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐξέδωκε τὴν κάτωθι προκήρυξιν πρὸς τὸν λαὸν τῆς Θεσσαλονίκης:

Ἀγαπητοί,

Μετὰ τὰς ἐπισήμως ἀνακοινωθείσας περὶ τὸ πανελλήνιον αἴτημα τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἀντιλήψεις τῆς

Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἐλεύθερος Ἑλληνικὸς λαός, κατ᾿ ἀπόφασιν τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου, θέλει ἅπαξ ἔτι ἐκδηλώσει τὴν πικρίαν αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἀνωτέρω δίκαιον αἴτημα δὲν εὗρεν εἰσέτι τὴν ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων δικαίων ἀπαιτουμένην κατανόησιν ἀπὸ μέρους τῶν ἐν προκειμένῳ ἁρμοδίων καὶ ὑπευθύνων. Ἡ τοιαύτη ἐκδήλωσις τῆς δεδικαιολογημένης πικρίας τοῦ Πανελληνίου, ὁρισθεῖσα διὰ τὴν προσεχῆ Παρασκευὴν 4 Ἰουλίου, θὰ εἶναι καὶ διαμαρτυρία διὰ τὸ παρατεινόμενον εἰς βάρος τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀδίκημα καὶ μία εἰσέτι ὑπόμνησις πρὸς τοὺς κρατούντας τὴν Κύπρον Βρεττανοὺς συμμάχους καὶ φίλους καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῷ Ὀργανισμῷ Ἡνωμένων Ἐθνῶν φίλα καὶ σύμμαχα ἔθνη, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν γένος σύσσωμον, οὐδέποτε θὰ παύσῃ ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς κατοχῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου καὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτῆς εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς, ὁ λαὸς τῆς Πρωτευούσης τῆς Βορείου Ἑλλάδος, θέλομεν, ὡς ἐμπρέπει εἰς γνησίους καὶ ἐλευθέρους Ἕλληνας, μετάσχει τῆς Διαμαρτυρίας κατὰ τὸ κάτωθι πρόγραμμα.

1) Ἡ 4 Ἰουλίου εἶναι καὶ διὰ τὸν Λαὸν τῆς Θεσσαλονίκης «Ἡμέρα Διαμαρτυρίας» διὰ τὴν κατάφωρον καταπάτησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου τοῦ δικαίου τῆς Ἑλλάδος.

2) Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἡμέραν ἡ πόλις θέλει σημαιοστολισθῆ. Ὁ σημαιοστολισμὸς θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς Πέμπτης.

3) Ἐπὶ τρεῖς ἐν συνεχείᾳ ὥρας, ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς Παρασκευῆς μέχρι τῆς 10ης πρωϊνῆς, ἅπας ὁ λαὸς θὰ ἀπόσχῃ πάσης ἐργασίας, ἅπαντα δὲ τὰ καταστήματα καὶ αἱ οἰκίαι θὰ παραμείνωσι κλειστά.

4) Μέχρι τῆς 9ης πρωϊνῆς οὐδεὶς θὰ ἐξέλθῃ τῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ οὐδεμία θέλει σημειωθῆ κίνησις εἰς τὰς ὁδούς.

5) Ἀπὸ τῆς 9ης πρωϊνῆς τῆς Παρασκευῆς μέχρι τῆς 10ης θὰ κρούωνται οἱ κώδωνες τῶν Ἱερῶν Ναῶν, περὶ δὲ τὴν 10ην οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν θὰ ἀναπέμψωσιν ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς δέησιν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

6) Αἱ ἐφημερίδες ἐκδιδόμεναι μὲ ἐπίκαιρον περὶ Κύπρου περιεχόμενον θὰ κυκλοφορήσωσι μετὰ τὴν 9ην π.μ. τῆς Παρασκευῆς.

7) Τὴν 10ην π.μ. ἀκριβῶς ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγῶνος θὰ καταθέσῃ στέφανον εἰς τὸ Ἡρῷον τοῦ

Γ.Σ.Σ. Κατὰ τὴν κατάθεσιν θὰ παρίστανται ἐκπρόσωποι τῶν Ὀργανώσεων καὶ Σωματείων μετὰ τῶν λαβάρων καὶ σημαιῶν αὐτῶν.

8) Ἐκπρόσωποι τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἐπιδώσωσι ψηφίσματα εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν Βορείου Ἑλλάδος καὶ τοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ Γενικοὺς Προξένους, Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Γαλλίας.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς
Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ὡσαύτως τὴν προτεραίαν τῆς ἡμέρας διαμαρτυρίας ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγῶνος καὶ ἐκυκλοφόρησεν ἡ κάτωθι ἐγκύκλιος:

Λαὲ τῆς Θεσσαλονίκης,

Ἀφοῦ ἀκόμη τίποτε δὲν ἔγινε διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Κύπρος μας, καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους περιμένουμε νὰ τὴν ἐλευθερώσουν ἀδιαφοροῦν, εἶναι ἀνάγκη ὅπως τὸ Πανελλήνιον ρίψῃ καὶ πάλιν κραυγὴν διαμαρτυρίας διὰ τὴν ἀδιαφορίαν αὐτὴν καὶ ἐπαναλάβῃ τὴν δικαίαν του ἀπαίτησιν, ὅπως ἡ Κύπρος ἀποδοθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Θὰ πάρῃς λοιπὸν καὶ σὺ μέρος εἰς τὴν νέαν Πανελλήνιον αὐτὴν ἐκδήλωσιν καὶ θὰ διακηρύξῃς αὔριον διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου.

Θὰ ἐκδηλώσῃς τὸν πόθον σου διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. Καὶ θὰ διαμαρτυρηθῇς καὶ θὰ ἐκφράσῃς τὴν ἀγανάκτησίν σου καὶ τὴν πικρίαν σου διὰ τὸ εἰς βάρος τῆς Κύπρου συνεχιζόμενον ἀδίκημα.

Ἡ διαμαρτυρία σου αὐτὴ θὰ ἐκδηλωθῇ διὰ τῶν ἑξῆς:

1) Θὰ σημαιοστολίσῃς τὰ σπίτια σου καὶ τὰ καταστήματά σου ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης.

2) Τὴν Παρασκευὴν τὸ πρωΐ θὰ ἔχῃς τὰ σπίτια καὶ τὰ καταστήματά σου κλειστά. Δὲν θ᾽ ἀνοίξῃς τίποτε, καὶ δὲν θὰ ἐργασθῇς μέχρι τῆς 10ης πρωϊνῆς.

3) Μέχρι τῆς 9ης πρωϊνῆς δὲν θὰ κυκλοφορήσῃ κανένας στοὺς δρόμους.

4) Μὴν παραλείψῃς καὶ εἰς τὴν πρωϊνὴν προσευχήν σου νὰ ἐνθυμηθῇς τὴν Κύπρον καὶ νὰ ζητήσῃς δι᾽ αὐτὴν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Συμφώνως τῇ ἀνωτέρω ἐγκυκλίῳ τῇ πρωΐᾳ τῆς 4ης Ἰουλίου ἐκηρύχθη πανεργατικὴ ἀπεργία καὶ ἔπαυσεν ἐπὶ τρίωρον πᾶσα κίνησις εἰς τὴν πόλιν, ἥτις εἶχε σημαιοστολισθῇ ἀπὸ τῆς προτεραίας. Εἰς τὰς προ-

θήκας τῶν καταστημάτων, εἰς τὰ λεωφορεῖα τοὺς τροχιοδρόμους καὶ εἰς τοὺς ἠλεκτρικοὺς στύλους τῶν ὁδῶν, εἶχον τοποθετηθῆ ἔγχρωμοι εἰκόνες παριστῶσαι τὴν Κύπρον μὲ τὰς λέξεις: Ἐλευθερία στὴν Κύπρο μας. Εἰς δὲ τὰ κεντρικὰ σημεῖα τῆς πόλεως εἶχον ἀναρτηθῆ ἔγχρωμα πανὼ παριστῶντα τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλόννησον μὲ τὴν ἐπιγραφήν: Φιλελεύθεροι λαοί! Εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἐλευθερώσητε τὴν Κύπρον. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός.

Οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Θεσ)νίκης καὶ τῶν συνοικισμῶν ἐκρούοντο ἀπὸ τῆς 9-10 π.μ. οἱ δὲ ἱερεῖς κατόπιν σχετικῆς ἐγκυκλίου τῆς Ἰ. Μητροπόλεως ἀνέπεμψαν εἰδικὴν δέησιν ἐν τοῖς ναοῖς ὑπὲρ ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

Τῇ 10ῃ π.μ. ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐπιτροπὴ Κυπριακοῦ ἀγῶνος μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Παναγιώτατον κατέθεσε στέφανον ἐκ δάφνης εἰς τὸ Ἡρῷον Γ' Σ.Σ. ὅπου καὶ ἀνέπεμψεν δέησιν ὑπὲρ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων, παρουσίᾳ ἐκπροσώπων τῶν ὀργανώσεων καὶ σωματείων μετὰ τῶν λαβάρων καὶ σημαιῶν αὐτῶν.

Ἀκολούθως ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Δημάρχου καὶ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου, εκπροσωποῦντες τὴν Ἐπιτροπὴν ἀγῶνος, ἐπεσκέφθησαν καὶ ἐπέδωκαν ψήφισμα εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν Β. Ἑλλάδος καὶ εἰς τοὺς ἐν Θεσ)κίκῃ Γ. Προξένους τῆς Μ. Βρεττανίας, Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ Γαλλίας.

Τὸ ἐπιδοθὲν ψήφισμα, ὅπερ ἐκτυπωθὲν εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων διενεμήθη καὶ εἰς τὸν λαόν, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ο ΛΑΟΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟΝ

Σύσσωμος ὁ Λαὸς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν περιχώρων ἑνοῦται σήμερον μετὰ τοῦ Πανελληνίου εἰς ἱερὰν παράταξιν νέου ἱεροῦ ὑπὲρ τῆς Κύπρου Ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ ἄδικος παρέλκυσις ἀπὸ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπιδιωχθείσης φιλικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου. Πεποιθὼς δὲ ἐπὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος συνεχίζει καὶ θὰ συνεχίσῃ αὐτὸν καὶ ἐκδηλοῖ, ἅπαξ ἔτι, τὴν δικαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδικήματι ἀγανάκτησιν καὶ πικρίαν καὶ τονίζει, ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, τὴν ἀνάγκην ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπευθύνως καὶ ἐπισήμως προασπίζουσα τὰ Ἐθνικὰ δίκαια, μετὰ τὴν ματαίωσιν ἀπὸ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως τῆς ἀπ' εὐθείας φιλικῆς καὶ ἐν πνεύματι ἀληθοῦς καὶ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ ἀποδόσεως τῆς Κύπρου εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, πιστὴν ἀείποτε φίλην καὶ σύμμαχον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ζητήσῃ ἁρμοδίως ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τὴν δικαίαν συμπαράστασιν καὶ συναντίληψιν τοῦ Ὀργανισμοῦ, ὡς φρουροῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαίων καὶ τῶν ἐν

Ὁ Παναγιώτατος μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Κυπριακοῦ ἀγῶνος ἐνῷ καταθέτει στέφανον εἰς τὸ Ἡρῷον Γ'. Σ. Σ.

αὐτῷ φιλελευθέρων καὶ ἀληθῶς δημοκρατικῶν Ἐθνῶν, ἵνα ἡ Ἑλληνικωτάτη Κύπρος, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ἀπαλλασσομένη τοῦ ζυγοῦ τῆς Βρεττανικῆς Κατοχῆς ἀποδοθῇ ἐλευθέρα εἰς τὴν εἰς ἥν ἀνήκει Ἑλλάδα, ὡς ἐπιτάσσει ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ δίκαιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Διότι παράτασις τῆς κρατούσης σήμερον ὀδυνηρᾶς καταστάσεως, οὐ μόνον θὰ ἐνισχύσῃ ἔτι πλέον τὸ ἐν τῷ κόσμῳ κρατοῦν πνεῦμα τῆς ἀδικίας, ἐπὶ προφανεῖ κινδύνῳ τῶν ἰδεωδῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ θὰ δυσχεράνῃ πολὺ τὸ ἔργον τῆς ἀληθοῦς ἐν τῷ κόσμῳ εἰρήνης καὶ θὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀξίαν τῶν συγχρόνων ἀγώνων καὶ θυσιῶν ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων δικαίων. Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς παλαιᾶς καὶ εἰλικρινοῦς Ἑλληνοβρεττανικῆς φιλίας, δὲν πρέπει τὸ φίλον καὶ σύμμαχον Βρεττανικὸν Ἔθνος, τὸ ἐπὶ τῶν αἰωνίων ἀρχῶν τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Θεοσεβοῦς Βρεττανικοῦ Λαοῦ, πολιτευόμενον, νὰ κωφεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, καὶ νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν δίκαιον αἴτημα τῆς Κύπρου ἄρνησιν ἄδικον καὶ σκληράν. Διότι τοῦτο, ὁμοῦ μετὰ τῆς φωνῆς τῶν ἀδικουμένων, θὰ φθάσῃ καὶ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ὦτα Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Θεὸς εἶναι Κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρός, ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ μισεῖ τὴν ἀδικίαν, ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς δικαιοσύνην καὶ ἀπειλεῖ μὲ δικαίας μάστιγας ἔθνη καὶ λαοὺς μὴ πορευομένους ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης.

Διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν Κυπριακοῦ Ἀγῶνος Θεσσαλονίκης

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΤΟΥ Π. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς Θεσ)νίκης ἐπιθυμῶν ὅπως ἐνημερώσῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ ἐπὶ διαφόρων ζωτικῶν ζητημάτων ἀφορώντων τὴν Θρησκείαν, τὴν Πατρίδα, τὴν Οἰκογένειαν, τὴν Πολιτείαν κ.λ.π. καθιέρωσεν ἐσχάτως εἰδικὰς ἐκπομπάς, καθ' ἃς ἐκτίθενται αἱ σκέψεις ἐξεχουσῶν προσωπικοτήτων, δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἔγκυρον γνώμην ἐπὶ θεμάτων τῆς ἁρμοδιότητος αὐτῶν.

Ὁ Ραδιοφωνικὸς σταθμὸς ποιούμενος ἔναρξιν τῶν ὡς ἄνω ἐκπομπῶν, δι' ἀπεσταλμένου αὐτοῦ ἔθεσεν εἰς τὸν Παναγιώτατον ἐρωτήματά τινα ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ ἀπήντησε καταλλήλως. Αἱ ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις ἠχογραφηθεῖσαι καὶ μεταδοθεῖσαι ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Θεσ)νίκης ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως:

Ἐρώτησις:

Ἀπὸ τὴν ἐν γένει δρᾶσιν Σας, ἀπὸ τότε ποὺ ἐξελέγητε Μητροπολίτης Θεσ)νίκης, παρατηροῦμεν ὅτι ἐδώσατε μίαν νέαν κατεύθυνσιν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. Θὰ ἠμπορούσατε νὰ μᾶς εἰπῆτε ποῖαι εἶναι αἱ ἀπώτεραι βλέψεις σας ἐπ' αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις.

Ἡ κατεύθυνσις δὲν εἶναι νέα. Εἶναι ἁπλῶς μία προσπάθεια πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὰ παλαιά, τὰ γνήσια Χριστιανικά, τὰ ὁποῖα εἶναι πάντοτε νέα. Διότι ἡ θρησκεία ἡ Χριστιανικὴ ποτὲ δὲν γηράσκει. Εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, πάντοτε νέα καὶ πάντοτε ἐπίκαιρος.

Ὅταν λέγωμεν παλαιά, ἐννοοῦμεν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν βάσιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ Χριστιανοῦ μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὰ ὅμως τὰ παλαιά, ἐξωτερικοὶ λόγοι καὶ πρὸ παντὸς ἡ μακρὰ δουλεία τοῦ Γένους, τὰ ἀνέμιξαν μὲ πράγματα ξένα ἢ ἀντίθετα πρὸς τὸ ὑγιὲς πνεῦμα τῆς θρησκείας καὶ ἐδημιούργησαν μίαν κατάστασιν, ἡ ὁποία δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς προσδοκίας τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰ Χριστιστιανικὰ ἰδιώδη. Προλήψεις, δεισιδαιμονίαι, κακὰ ἔθιμα, ἄγνοια θρησκευτική, ἐκμετάλλευσις τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων, τυπολατρεία, χωρὶς ζωὴν ἀληθινὰ Χριστιανικήν, εἶναι ἀγκάθια, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐκριζωθοῦν ἀπὸ τὸν ἀγρὸν τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶναι τὸ νέον, τὸ ὁποῖον, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι ἐπάνο-

δος εἰς τὰ παλαιά. Ἂς σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι ἡ θρησκεία μένει βεβαίως εἰς τὴν βάσιν της πάντοτε ἡ αὐτή, εἰς ὡρισμένας ὅμως περιπτώσεις ἀλλάσσει τρόπον καὶ σύστημα ἐφαρμογῆς. Τοῦτο εἶναι φυσικόν, ἐφ᾽ ὅσον ὁ κόσμος προάγεται καὶ αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων μεταβάλλονται. Ἡ θρησκεία, λοιπόν, ἡ ὁποία ἔγινε διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀκολουθεῖ κατὰ πόδα τὸν ἄνθρωπον καί, χωρὶς νὰ μεταβάλλεται εἰς τὴν βάσιν καὶ εἰς τὴν οὐσίαν, ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας διαβιοῖ καὶ προάγεται ὁ ἄνθρωπος, προσφέρει τὴν βοήθειάν της εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐξυπηρετεῖ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸ παρουσιάζεται ὡσαύτως ὡς νέον, εἰς ὅσους δὲν ἔχουν ἀκριβῆ ἀντίληψιν περὶ τῆς θρησκείας. Εἶναι ὅμως καὶ αὐτὸ εἰς τὴν πραγματικότητα παλαιόν. Διότι ἡ θρησκεία κύριον αὐτῆς ἔργον καὶ γνώρισμα ἔχει τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὄντος πνευματικοῦ. Καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐγκαταλείπει τὸν ἄνθρωπον καὶ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸν ἄνθρωπον καὶ συμβαδίζει μετ' αὐτοῦ, ἢ ὅπως ὁ Κύριος εἶπεν, ἔμπροσθεν αὐτοῦ πορεύεται. Σημειωτέον, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι μόνον ἔργον Θεοῦ ἀλλ᾽ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, κακῶς ποιούμενος χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας του, ὅταν ἁμαρτάνῃ, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀποκόπτεται ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν καὶ σωτήριον ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας. Εἶναι λοιπόν, φυσικόν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ ἁρμονικὴν τὴν σχέσιν του μὲ τὸν Θεόν, ἡ συμπαράστασις καὶ ἡ συναντίληψις τῆς θρησκείας νὰ προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀναλόγως πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. «Τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω», ἔγραψεν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος καὶ τοῦτο ἐφαρμόζει πάντοτε ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν πολυθαύμαστον καὶ σοφὴν «οἰκονομίαν» της.

Τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα, ἡ ἐπάνοδος δηλαδὴ εἰς τὰ παλαιὰ καὶ ἡ προσαρμογὴ τῶν παλαιῶν πρὸς τὰ νέα, μὲ ἄθικτον πάντοτε τὴν οὐσίαν τὴν θρησκευτικήν, εἶναι αἱ βλέψεις μου, αἱ πνευματικαί μου ὡς Ἐπισκόπου ἐπιδιώξεις. Διότι δι' αὐτῶν θὰ ἐκκαθαρισθῇ τὸ ἔδαφος τῆς θρησκευτικῆς μας ζωῆς καὶ θὰ ἐξυγιανθῇ ὁ πνευματικός μας ὀργανισμὸς ὡς τέκνων τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Μόνον οὕτως ὁ Χριστιανὸς εἰσέρχεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ ὁλόκληρον τὴν ζωήν μας. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὁ Κύριος, ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

Ἐρώτησις:

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, εἶναι θρησκεία ποὺ ἐπιβάλλεται στὸν ἄνθρωπον ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του. Ἡ πιστὴ δὲ παρακολούθησις αὐτῆς θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν πραγματικῶν καὶ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τελείων ἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία μας πλὴν τῶν λειτουργιῶν εἰς τοὺς Ναοὺς διὰ τίνων ἄλλων μέσων ἐπιδιώκει τὴν δημιουργίαν πραγματικῶν Χριστιανῶν σήμερον;

Ἀπόκρισις:

Ἡ Ἐκκλησία, πλὴν τῶν ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ ἁγιαστικῶν μέσων της, διὰ τῶν ὁποίων μεταδίδει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν Θείαν χάριν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν, χρησιμοποιεῖ καὶ ἄλλα μέσα, σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν καθόλου ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ καὶ ἀνάλογα πάντοτε πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς συνθήκας τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Διότι ἐφ᾽ ὅσον, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Χριστιανοῦ καὶ ἔργον της ἔχει νὰ βοηθῇ τὸν Χριστιανὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του, πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἀχώριστος καὶ μόνιμος συμπαραστάτης τοῦ Χριστιανοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς του. Καὶ πέραν, λοιπόν, τῆς ὥρας τῆς θείας λατρείας καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν Ἱ. Ναόν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Χριστιανόν, εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν ἰδιωτικὴν καὶ τὴν δημοσίαν. Ἐνδιαφέρεται δι᾽ ὅλα ὅσα ἀπασχολοῦν τὸν Χριστιανόν, τὸν παρακολουθεῖ μετὰ στοργῆς εἰς ὅλα τὰ βήματά του καὶ παρέχει προθύμως τὴν συνδρομήν της διὰ τὴν καλὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τοῦ Χριστιανοῦ. Ἀκόμη προστατεύει τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ κάθε θρησκευτικὴν πλάνην, τὸν διατηρεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς θρησκευτικῆς γνώσεως, τὸν προφυλάσσει ἀπὸ κάθε ἐπίδρασιν ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὰ συμφέροντά του καί, ἀντὶ νὰ τὸν ὠφελήσουν, ὡς φαντάζεται ὁ Χριστιανός, τὸν βλάπτουν καὶ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἐκκλησία ἐφοδιάζει ὅλως ἰδιαιτέρως καὶ καταρτίζει τὴν Νεολαίαν μας, τὴν ὁποίαν διὰ τῶν Κατηχητικῶν κυρίως Σχολείων καὶ ἄλλων παρεμφερῶν μορφωτικῶν μέσων, εἰσάγει ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τοὺς κόσμους της διὰ τὴν ἐν τῇ καθόλου ζωῇ ἐφαρμογὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Χάριν ὅλων αὐτῶν, ἡ Ἐκκλησία, ὄχι μόνον διαφωτίζει καὶ καθοδηγεῖ τὸν Χριστιανόν, ἀλλὰ καὶ λαμβάνει μέρος ἐνεργόν, ἐν ἀνάγκῃ, εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου τοῦ Χριστιανοῦ, διὰ τὴν καλὴν ἀντιμετώ-

πισιν καὶ λύσιν τῶν προσωπικῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τοῦ Χριστιανοῦ. Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ κοινωνικὴ πρόνοια, τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης γενικῶς, ἡ ὑγιὴς μόρφωσις τοῦ Λαοῦ, πᾶσα ἀληθὴς καὶ ἀγαθὴ πρόοδος τῆς κοινωνίας καὶ πᾶσα ἐπωφελὴς λύσις παντὸς κοινωνικοῦ προβλήματος, εἶναι ἰδεώδη διὰ τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρεται καὶ ἀγωνίζεται ἡ Ἐκκλησία. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐφόδια καὶ ὅπλα διὰ τῶν ὁποίων ὁ Χριστιανὸς θὰ κρατηθῇ καὶ θὰ μείνῃ πάντοτε ἕνας καλὸς ἀγωνιστής, ἕνας καλὸς στρατιώτης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ ἀναδειχθῇ εἰς ἕνα ἠθικὸν χαρακτῆρα, εἰς ἕνα, ὅπως εἰς τὸ ἐρώτημά σας εἴπατε, πραγματικὸν Χριστιανόν.

---

† Μητροπολίτου πρ. Νευροκοπίου ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΟΠΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΥΧΕΡΗΣ[1]

ΜΕΛΕΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ, ΚΑΝΟΝΙΚΗ.

ΜΕΡΟΣ Α.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΝ.

Τῷ 1945 περὶ τὰ τέλη Μαΐου ἐπιστρέψας ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Κάϊρον καὶ διαμείνας περὶ τὸν μῆνα ἐκεῖ, ἔκρινα σκόπιμον ἅμα καὶ καθῆκον, νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ παλαίφατον Πατριαρχεῖον τῶν Κοπτορθοδόξων πρὸς ἐπικοινωνίαν καὶ μελέτην τῶν κατ᾽ αὐτὸ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐκ κληρονομικῆς παραδόσεως εἶχον

[1] Οἱ Κόπται, τμῆμα ἐξ ἀρχῆς τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, δυσαρεστηθέντες διὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου Διοσκόρου ὑπὸ τῆς Δ´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 451 μ. Χ. ἀπεσπάσθησαν μετὰ 190 ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 640, καὶ ἀπετέλεσαν ἴδιον Πατριαρχεῖον ὑφιστάμενον μέχρι σήμερον καὶ ἑδρεῦον ἐν Καΐρῳ. Τὸ ποίμνιον αὐτῶν, τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον, ἀκολουθοῦσι δὲ τούτους καὶ οἱ Ἀβησσυνοὶ Χριστιανοί.

τὴν ἰδέαν, καὶ ἐν ταῖς σπουδαῖς εἶχον διδαχθῆ, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Κοπτορθόδοξοι, ὀνομαζόμενοι οὕτω πρὸς διάκρισιν ἀπὸ διαφόρων ἀποχρώσεων, ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὸ Ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἀπετέλεσαν ἴδιον Πατριαρχεῖον πρὸς διαφύλαξιν καὶ στερέωσιν φρονήματος μονοφυσιτικοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε καταδικάσει ἡ Δ′ Οἰκουμενικὴ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου. Ζήσας, μὲ τὴν πεπλανημένην ταύτην ἰδέαν ἐπὶ ἔτη καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν μου, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Ὀρθόδοξοι, συνήντησα τὰ τελευταῖα 17 ἔτη ἐν ταῖς μελέταις μου, τὰς ὁποίας ἔκαμνον ἀπὸ τῶν πηγῶν, ἤτοι ἀπὸ τῶν ἐπισήμων πρακτικῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐπὶ διαφόρων σπουδαίων δογματικῶν καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, γεγονότα καὶ πράγματα οὐχὶ κλονίζοντα, ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ διαλύοντα τὴν πλάνην μου, ἡ ὁποία, ὡς εἴπομεν, εἶχε κυριευμένους καὶ πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους. Τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνήντησα ἦσαν : 1) Ὅτι ὁ μὲν Εὐτυχὴς ὑπῆρξε πράγματι μονοφυσίτης καὶ ἐνέμεινε πεισμόνως εἰς τὴν πλάνην αὐτοῦ, τόσον ἀπέναντι τῆς καταδικασάσης αὐτὸν τοπικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου ἐπὶ Φλαβιανοῦ Πατριάρχου, ὅσον καὶ τῆς κυρωσάσης τὴν καταδίκην ταύτην Δ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. 2) Ὅτι ὁ Διόσκορος, περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου συνεσπειρώθησαν οἱ ἀδελφοὶ Κοπτορθόδοξοι, καὶ τὸν ὁποῖον ἀνεκήρυξαν ὡς ἀρχηγὸν ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ των, δὲν ὑπῆρξε μονοφυσίτης μὲ τὴν καταδικασθεῖσαν ἔννοιαν, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀλλ᾽ οὔτε καὶ ὑπὸ τῆς Δ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατεδικάσθη ὡς τοιοῦτος, οὐδὲ καὶ γενικῶς διὰ ζήτη-

---

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Χρ. = Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας.
Χρ. Κ. = Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Μελέτη περὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας,
Φιλ. = Φιλαρέτου Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.
Φιλ. Κ. = » » Μελέτη περὶ Κυρίλλου.
Στεφ. = Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.
Δελ. = Καλλινίκου Δελικάνη, Α′. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.
Ἀδ. Δ. = Ἀδαμαντίου Διαμαντοπούλου, ἡ Δ′. Οἰκουμεν. Σύνοδος.
Mansi = Τὰ πρακτικὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκ τῆς συλλογῆς Mansi.
Migne = Πατρολογία Migne.
Chv. = Chvartz, Πρακτικὰ τῆς Γ′. Οἰκουμενικῆς Συνόδου.
Ρ. Π. = Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα Θείων Κανόνων.

μά τι σχετικὸν πρὸς τὴν πίστιν. Ἐκ τῶν γεγονότων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα συνήντησα, πρῶτον μὲν εἶχον ἀποβάλει τὴν κατὰ τοῦ Διοσκόρου ὡς αἱρετικοῦ κληρονομηθεῖσαν δυσμενῆ ἰδέαν μου, δεύτερον δὲ ἐσκέφθην ὅτι ἡ νέα ἰδέα μου περὶ τοῦ Διοσκόρου, καθισταμένη γνωστὴ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Κοπτορθοδόξους, θὰ διέθετεν αὐτοὺς ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως λίαν εὐμενῶς διὰ τὴν ἀμεροληψίαν καὶ θὰ προσείλκυεν εὐχερέστερον τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν εἰς συζητήσεις σοβαρὰς πρὸς ἄρσιν τοῦ μοιραίως ἐπικρατήσαντος χωρισμοῦ, δεδομένου, ὅτι καθ᾽ ἃς εἶχον πληροφορίας, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, διεπίστωσα δὲ καὶ ὁ ἴδιος, ἡ ἀγάπη τῶν Κοπτορθοδόξων πρὸς τοὺς Ἕλληνας Ὀρθοδόξους καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὸν κλῆρον αὐτῶν ἦτο ἀπεριόριστος, ὁ δὲ πόθος πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἑνώσεως, τὸν ὁποῖον ἔχομεν πάντες, καθό βουλὴν τοῦ Κυρίου, ἵνα ὦμεν ἕν, (Ἰωαν. 17, 21 - 23) ἦτο ἀκατανίκητος.

Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν τελευταίων μεταβεβλημένων ἀντιλήψεών μου καὶ τῆς συναφοῦς νέας, κατὰ πολὺ συμπαθεστέρας ψυχολογίας μου πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κοπτορθοδόξους διατελῶν παρεκάλεσα τῷ 1945, τὸν ἀδελφὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἑρμουπόλεως Κον Εὐάγγελον, ὅπως μεταβῶμεν ὁμοῦ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Κοπτορθοδόξου Πατριαρχείου. Ὁ τελευταῖος εἰδοποίησεν ἀμέσως τηλεφωνικῶς τὸ Κοπτορθόδοξον Πατριαρχεῖον, ὅπως μᾶς ὁρίσῃ ἡμέραν καὶ ὥραν διὰ τὴν ἐπιθυμουμένην ταύτην ἐπίσκεψιν, λαβὼν δὲ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι προθύμως θὰ δεχθῶσιν ἀμέσως ἡμᾶς, μετέβην μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ εἰρημένον Πατριαρχεῖον μετὰ διερμηνέως τοῦ Ἀρχιμανδρίτου κ. Μακαρίου γνώστου τῆς ἑλληνικῆς. Ἦτο κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας συγκεκλημένη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν Κοπτορθοδόξων Ἱεραρχῶν, ἡ ὁποία καὶ συνεδρίαζε καθ᾽ ἥν ἡμέραν μετεβαίνομεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Εὐθὺς ὡς ἐφθάσαμεν εὑρέθημεν ἐνώπιον παρατεταγμένων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι μᾶς ὡδήγησαν παρὰ τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ ἀειμνήστῳ ἤδη Μακαρίῳ, τὸν ὁποῖον εὕρομεν περιστοιχούμενον ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας αὐτοῦ, ἡ ὁποία μετὰ τοῦ Πατριάρχου μᾶς ὑπεδέχθη ἐγκαρδιώτατα καὶ ἐδήλωσεν, ὅτι πρὸς τιμὴν ἡμῶν θέτει τὴν συνεδρίασίν της εἰς διάλειμμα, ἵνα ἀνετώτερον ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπικοινωνήσῃ μεθ᾽ ἡμῶν. Καὶ τόση ὑπῆρξεν ἡ προθυμία πάντων, ὥστε δὶς ἐγερθέντας ἵνα ἀποχωρήσωμεν, μετ᾽ ἐπιμόνου ἀγαθότητος ἐκράτησαν ἡμᾶς ἐπ᾽ ἀρκετόν, ἐζήτησαν πληροφορίας περὶ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς, ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς τοιαύτας περὶ τῶν κατ᾽ αὐτούς, καὶ τέλος ἐκφράσαντες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν Ναὸν αὐτῶν, διέταξάν τινας, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρωθιερέα καὶ Γραμματέα κ. Ἰσαάκ, νὰ μᾶς ὁ-

δηγήσωσι. Περατώσαντες τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπερχόμενοι ἀπεχαιρετῶμεν τοὺς φιλοξενοῦντας, ἠκούσαμεν τὸν Πατέρα Ἰσαὰκ νὰ μᾶς λέγῃ: «Εὐχῆς ἔργον εἶνε νὰ καταβληθῇ πᾶσα » προσπάθεια πρὸς ἕνωσιν». Ἀμέσως τότε ἐγὼ ἀπήντησα.. «Τὸ » πρᾶγμα δὲν εἶνε δυσχερές, ἀρκεῖ νὰ θέλωσιν οἱ ἀδελφοὶ Κοπτορ- » θόδοξοι· πρῶτον μὲν διότι ὁ διαρρεύσας χρόνος τῶν 1500 ἐτῶν » ἔχει διαλύσει πολλὰς προκαταλήψεις καὶ παρεξηγήσεις καὶ ἔχει με- » ταβάλει ῥιζικῶς τὰς διαθέσεις ἀμφοτέρων τῶν θρησκευτικῶν συγ- » κροτημάτων, καὶ δεύτερον, συνετέλεσεν, ἵνα μελετηθῇ ἡ θέσις τοῦ » ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Κοπτορθοδόξων ἐξαιρετικῶς τιμωμένου Πατρι- » άρχου Διοσκόρου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ζητήματα τῆς πίστεως καὶ ἰδίᾳ » τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, περὶ ὃν ἠσχολήθη ἡ Δ΄. Οἰκουμενικὴ Σύνο- » δος». προσέθηκα δέ, ὅτι ὁ Διόσκορος οὔτε διὰ μονοφυσιτισμόν, οὔτε γενικῶς διὰ ζήτημα πίστεως κατεδικάσθη, ἀλλὰ διὰ διοικητικὰς ἀταξίας, καὶ διότι τρὶς κληθεὶς ἵνα δικασθῇ δὲν προσῆλθε. Τὴν τελευταίαν πληροφορίαν ἤκουσαν πάντες μετ' εὐχαριστήσεως, ἰδίᾳ δὲ ὁ Πατὴρ Ἰσαάκ, ὁ ὁποῖος καὶ μὲ ἐπεσκέφθη μεθ' ἑνὸς ἄλλου συναδέλφου του μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀνεκεφαλαίωσε τὰς προκληθείσας συζητήσεις μετ' ἀναπτύξεως τῆς ἀμέσως ἀνωτέρω τελευταίας γραμμῆς. Ταῦτα πάντα ἐξέθηκα εἰς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Κον Χριστοφόρον, ὁ ὁποῖος τὰ μάλα εὐχαριστηθείς, μὲ προέτρεψε νὰ συνεχίσω τὰς προσπαθείας μου διὰ μελετῶν καὶ συζητήσεων. Οὕτω δὲ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραχθεισῶν ἐντυπώσεων ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀρχὴν Σεπτεμβρίου τοῦ 1945.

Ἐσκεπτόμην ἔκτοτε, πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπικοινωνήσω, ἐξωδίκως πάντοτε, μὲ τοὺς ἀνωτέρους ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους τοῦ Πατριαρχείου τῶν Κοπτορθοδόξων καὶ νὰ μελετήσω πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις τῆς ποθητῆς παρ' ἀμφοτέρων ἑνώσεως. Εἶχον πληροφορηθῇ, πρὶν ἢ ἐπισκεφθῶ τὸ Πατριαρχεῖον κατὰ τὸ 1945, ὅτι Μητροπολίτης τις Κοπτορθόδοξος ἐγνώριζε τὴν ἑλληνικήν, ὡς σπουδάσας ἐν Ἀθήναις καὶ ἀποφοιτήσας τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς. Δυστυχῶς ὅμως οὗτος ἀπουσίαζε τότε τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ οὕτως ἐματαιώθη ἡ μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνία. Βραδύτερον ἐπληροφορήθην ἐν Ἀθήναις, ὅτι ὁ Πατριάρχης Μακάριος, τὸν ὁποῖον συνήντησα, ἀπεβίωσε, καὶ ὅτι διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον ὁ ἑλληνομαθὴς Μητροπολίτης κ. κ. Ἰωάσαφ. Ἀμέσως ἔλαβον τὴν ἀπό-

φασιν νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς Αὐτὸν δι' ἐπιστολῆς[1] καὶ ἀπηυθύνθην κατὰ τὸ 1946. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. κ. Ἰωάσαφ μετά τινα καιρὸν διὰ ταξειδιώτου φιλικοῦ του προσώπου Ἕλληνος ὀρθοδόξου, ἐρχομένου εἰς Ἀθήνας, διεμήνυσεν εἰς ἐμέ, ὅτι τὴν ἐπιστολήν μου ἔλαβε καὶ μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἀνέγνωσεν αὐτήν, ἐπιθυμεῖ δὲ νὰ γνωρισθῇ μετ' ἐμοῦ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ταξειδίου μου εἰς Αἴγυπτον. Τῷ 1948 ταξειδεύσας εἰς Αἴγυπτον, πρώτιστον καθῆκόν μου ἐθεώρησα, νὰ ἐπικοινωνήσω μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. κ. Ἰωάσαφ, ὁ ὁποῖος καὶ προφορικῶς με ηὐχαρίστησε διὰ τὴν ἀνακάλυψιν, ὅτι ὁ Διόσκορος δὲν κατεδικάσθη δι' αἵρεσίν τινα, οὔτε εἰδικῶς ἐπὶ μονοφυσιτισμῷ, μὲ ἐπληροφόρησε δέ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτορθοδόξων ἔχει καταδικάσει τὸν Εὐτυχῆ, τοῦθ' ὅπερ ὁ ἴδιος, ὅτε ἦτο μαθητὴς τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἐν Ἀθήναις, εἶχε καταστήσει γνωστὸν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν Διομήδη Κυριακόν. Ἡ πληροφορία αὕτη ἐφάνη, ὡς καὶ ἦτο, πολυτιμοτάτη εἰς ἐμέ, κατὰ τὰς ἐπαναληφθείσας δὲ συναντήσεις μου μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου, ἰδίᾳ τὰς τοῦ 1949, πρῶτον μὲν ἔδωκα Αὐτῷ ἀντίγραφον τῆς ἐπισήμου ἀποφάσεως τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγράφονται οἱ λόγοι τῆς καταδίκης τοῦ Διοσκόρου, καθαρῶς διοικητικοί, καὶ ἕτερον ἀντίγραφον ἐπισήμου δηλώσεως τοῦ Ἀνατολίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ πέμπτῃ συνεδριάσει τῆς εἰρημένης Συνόδου καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῆς, ὅτι «διὰ τὴν πίστιν » οὐ καθῃρέθη Διόσκορος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκοινωνησίαν ἐποίησε τῷ Κυ- » ρίῳ Λέοντι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τρίτον ἐκλήθη καὶ οὐκ ἦλθε » διὰ τοῦτο καθῃρέθη»,[2] δεύτερον δὲ δὲν ὤκνησα νὰ προτείνω εἰς Αὐτόν, ὅπως ἀρχίσῃ μία ἐργασία, ἢ μᾶλλον μία προσυνεργασία ἀμφοτέρων τῶν μερῶν προπαρασκευαστικὴ τῆς ποθητῆς ἑνώσεως. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἐγκρίνας κατ' ἀρχὴν τὴν ἀνάγκην τῆς προπαρασκευαστικῆς ταύτης συνεργασίας ἐτόνισεν, ὅτι αὕτη πρέπει νὰ εἶναι ἐξώδικος, ἀνεπίσημος καὶ ὅλως ἰδιωτική, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ὅταν τὰ συμπεράσματα ἀμφοτέρων τῶν μερῶν θὰ εἶναι τὰ αὐτὰ μετὰ ἐκθέσεως ἐμπεριστατωμένης καὶ πειστικῆς, θὰ φέρῃ αὐτομάτως τοὺς ἐπισήμους εἰς συνεργασίαν, καὶ ἀφοῦ ἀποφανθῶσιν ἐν τῇ Συνόδῳ αὐτῶν ἑκάτερος κατὰ τὴν τάξιν, θὰ λάβωσιν ἐπισήμους, αὐθεντικὰς καὶ τελικὰς ἀποφάσεις διὰ τὰ περαιτέρω. Κατόπιν τῶν μνημονευθει-

---

[1] Βλ. ταύτην ἐν παραρτήματι

[2] Mansi VI, 1096.

σῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς διαμειφθέντων, προκειμένου νὰ ἐπανέλθω εἰς Ἀθήνας ἀποχαιρετῶν τὸν Μακαριότατον Πατριάρχην κ. κ. Ἰωάσαφ ὑπεσχέθην εἰς Αὐτόν, ὅτι θὰ ἐπιδοθῶ εἰς εἰδικὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ ὅλου ζητήματος, ἔγραψα δὲ χρόνον τινὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν μου καὶ μίαν ἐπιστολὴν [1] πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς ὁποίας ἐπληροφόρουν αὐτόν, ὅτι ἤρχισα τὴν ὑποσχεθεῖσαν μελέτην καὶ προχωρῶ. Ἐκ παραλλήλου ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης εἶχε συλλάβει σχέδιον προσυνεργασίας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου κατὰ τὸ 1950 μοὶ ἀνεκοίνωσε. Ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς δύο Μητροπολίτας αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν Πρωθιερέα Ἰσαὰκ ὡς γραμματέα, νὰ συνεργασθῶσι μετ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἑρμουπόλεως κ. Εὐαγγέλου μετὰ γραμματέως καὶ διερμηνέως τοῦ κ. Πλάτωνος Βαλασκάκη. Ἐν συνεχείᾳ τὰ δύο μέρη ἦλθον εἰς μίαν καὶ μόνην ἀνεπίσημον ἐπαφήν, καθ᾽ ἣν ἐγὼ κατέστησα γνωστὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω διότι ἤμην ἕτοιμος πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἔκθεσι; τῶν ἀνωτέρω ηὐχαρίστησε λίαν τὰ μέλη τῶν Κοπτορθοδόξων, μὲ παρεκάλεσαν δὲ θερμῶς, ὅπως ὅσον εἶνε δυνατὸν ταχέως διαπραγματευθῶ τὸ ὅλον ζήτημα πρὸς περαιτέρω μελέτην ἀμφοτέρωθεν, θερμοτέραν δὲ καὶ ἐπιτακτικωτέραν παραγγελίαν πρὸς τοῦτό μοι ἔδωκεν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κος Χριστοφόρος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀφορμῶν καὶ γεγονότων προέκυψεν ἡ παροῦσα μελέτη, ἡ ὁποία φέρει τὴν μορφὴν οἱονεὶ εἰσηγητικῶν ὁμιλιῶν ἐνώπιον μικτῆς Ἐπιτροπῆς.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

1) *Ἀνάγκη Ἱστορικῆς ἐρεύνης.*

Ἵνα πραγματοποιηθῇ ἡ παρ᾽ ἀμφοτέρων τῶν Πατριαρχείων, Κοπτορθοδόξου καὶ Ἑλληνικοῦ Ἀλεξανδρείας, ποθητὴ ἕνωσις, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀναδράμωμεν μὲ δυνατὴν συντομίαν καὶ ἀνελλιπῆ περιεκτικότητα εἰς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν οἱ πρόδρομοι τῶν χωριστικῶν τάσεων, εἰς πάσας τὰς φάσεις αὐτῶν, εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς στερέωσιν τῆς παραδεδομένης Ὀρθοδόξου διδασκαλίας, εἰς τὴν κατάληξιν τῶν ἀγώνων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν σφοδρῶν παραξηγήσεων καὶ διαμαχῶν, αἱ ὁποῖαι πηγάζουσαι

---

[1] Βλ. ταύτην ἐν Παραρτήματι.

εἰλικρινῶς ἐν ἀρχῇ ἀπὸ πνεῦμα καταπολεμήσεως πραγματικῶν πλανῶν, μετέπιπτον ἐκ κεκτημένης σφοδρότητος εἰς τὰ ἄλλα ἄκρα καὶ ἐδημιούργουν ἀντιθέσεις καὶ διασπάσεις ἐξηγουμένας μὲν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ψυχολογικῶς, μὴ δικαιολογουμένας ὅμως καθ' ὁλοκληρίαν ἀντικειμενικῶς, καὶ δὴ σήμερον μετὰ πάροδον χιλίων πεντακοσίων ἐτῶν.

Τούτων ἕνεκα θά μοι ἐπιτραπῇ νὰ ἐκθέσω πάντα τὰ ὡς ἀνωτέρω ἀπαιτούμενα ἱστορικὰ γεγονότα, ἵνα κατατοπισθῶμεν πλήρως εἰς τό, τὶ ἐγένετο μέχρι τοῦ χωρισμοῦ, καὶ τὶ δέον γενέσθαι πρὸς ἄρσιν αὐτοῦ.

Ἀφοῦ ἐκόπασεν ὁ Ἀρειανικὸς σάλος, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, ἀνεφέρετο εἰς τὴν θείαν φύσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤρχισε νέος ἀγὼν ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Αὐτοῦ, καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν θείαν, ἤτοι εἰς τρόπον, τὸν καθ' ὃν ἡνώθησαν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἓν μόνον πρόσωπον. Ὁ τρόπος ὅμως, μὲ τὸν ὁποῖον ἐγίνετο ἡ προσπάθεια, αὕτη, ὑπῆρξε διάφορος παρὰ ταῖς δύο ἀκμαζούσαις τότε σχολαῖς, τῇ Ἀλεξανδρινῇ καὶ τῇ Ἀντιοχικῇ. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ Σχολὴ πολεμοῦσα τὰς ἀρχαιοτέρας αἱρέσεις τὰς ἀρνουμένας τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, (Παῦλος Σαμοσατεύς, Ἄρειος), ἐτόνιζεν ἰδιαζόντως τὴν θεότητα Αὐτοῦ, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ Ἀντιοχικὴ Σχολὴ καταπολεμοῦσα αἱρέσεις ἀρνουμένας τὴν ἀνθρωπότητα Αὐτοῦ, (Γνωστικισμὸς ἐν Συρίᾳ), ἐτόνιζε καθ' ὑπερβολὴν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ὑπερτονισμὸς αὐτὸς ἔφθασεν εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν δύο φύσεων καὶ τὸν περιορισμὸν τοῦ Κυρίου μόνον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἦτο φυσικὸν ἐκ τῶν ἄκρων τούτων νὰ προκύψωσι νέαι αἱρέσεις, αἱρέσεις τῶν ἄκρων. Οὕτως ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς προῆλθεν εἰς τὸ μέσον ὁ ὀπαδὸς αὐτῆς Ἀπολλινάριος ἐπίσκοπος Λαοδικείας, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς Ἀντιοχικῆς Σχολῆς ὁ μαθητὴς αὐτῆς καὶ φανατικὸς ὀπαδὸς Πατριάρχης Κων)πόλεως Νεστόριος. Ἴδωμεν λοιπὸν τὰ κατ' αὐτούς. Καὶ πρῶτον τὰ κατ' Ἀπολλινάριον.

2) *Ἀπολλινάριος.*

Οὗτος, καθ' ὃ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς ὀπαδός, ἤθελε νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν θεότητα ἐν τῷ ἱστορικῶς ἐμφανισθέντι πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προσώπῳ, (τῷ Χριστῷ). Ἦτο ὅμως ἠναγκασμένος νὰ καθορίσῃ, πῶς ἐννόει τὸν σύνδεσμον τῆς θείας φύσεως τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην. Φρονῶν ἐσφαλμένως, ὡς ἐφρόνουν

τότε ἐν ἀρχῇ καὶ ἄλλοι, ὅτι αἱ λέξεις φύσις καὶ πρόσωπον ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἐνόμιζεν, ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἑνωθῶσι μία τελεία θεία φύσις καὶ μία τελεία ἀνθρωπίνη, διότι «δύο τέλεια, ἔλεγεν, ἓν γενέσθαι ἀδύνατον»[1]. Θὰ εἴχομεν τότε ἐν τῷ Χριστῷ, ὡς ἐφρόνει, δύο πρόσωπα (φύσεις) καὶ οὐχὶ ἕν, ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ χημικῆς ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, κατὰ νόμους δηλ. φυσικούς, καὶ οὐχὶ ἀπορρήτου καὶ μυστικῆς στηριζομένης εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς ὑπεστήριζε μετὰ ταῦτα ὁ Μέγας Κύριλλος· Πρὸς περίσωσιν λοιπὸν τῆς θείας φύσεως ἀκεραίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποτέλεσιν αὐτῆς μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἑνὸς καὶ μόνον προσώπου κατέφυγεν εἰς τὴν τριχοτομιστικὴν θεωρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, τὴν ὁποίαν ἐπρέσβευε. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἐκ σώματος, ψυχῆς ἀλόγου, καὶ ψυχῆς λογικῆς (νοῦ καὶ πνεύματος).[2] Ἐσκέφθη λοιπόν, ὅτι, ἐὰν ὁ Ἰησοῦς προσελάμβανεν εἰς τὴν ἀκεραίαν θείαν Αὐτοῦ φύσιν μόνον ἓν τμῆμα τῆς ἀνθρωπίνης, οὐχὶ δὲ τὴν τελείαν καὶ πλήρη, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ τῆς τελείας θείας φύσεως καὶ τῆς ἠκρωτηριασμένης ἀνθρωπίνης θαυμασίως ἓν πρόσωπον. Ἐδέχθη λοιπὸν καὶ ὑπεστήριξεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν ἀκεραίαν Αὐτοῦ θείαν φύσιν προσέλαβεν, ὄχι ἀκεραίαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλ᾿ ἐξ αὐτῆς μόνον τὸ σῶμα καὶ τὴν ἄλογον ψυχήν, ἀποκλείσας τὴν λογικὴν ψυχήν, τὴν ὁποίαν ἀντικαθίστα κατ᾿ αὐτὸν ἡ θεία Αὐτοῦ φύσις. Μὲ ἄλλας λέξεις ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο μὲν τέλειος Θεός, ἀλλ᾿ οὐχὶ καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἐν συνεχείᾳ δέ, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ φύσει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξηφανίσθη ἡ ἀνθρωπίνη. Ὡμίλει λοιπὸν καθαρὰ ὁ Ἀπολλινάριος περὶ «Μιᾶς φύσεως τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένης». Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ τοῦ Ἀπολλιναρίου ἡ ἔκφρασις «μία φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη»[3] δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἄλλην ἔννοιαν, εἰμή, ὅτι, ἡ μία θεία φύσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἓν λεπτότατον ἐπίχρισμα ἀνθρωπίνης σαρκὸς καὶ τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Μὲ τὸ σύστημά του αὐτὸ ὁ Ἀπολλινάριος ἀπέκλειε τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, ἐδέχετο καὶ πλήρη ἀντιμεθίστασιν τῶν ἰδιωμάτων, ἐδέχετο τὴν Παρθένον ὡς Θεοτόκον, ὅτι ὁ Θεὸς ἔπαθε,[4] κ.λ.π.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Ἀπολλιναρίου παρεσκεύαζε πόρρωθεν συνειδητῶς, ἢ λεληθότως, τὴν μετὰ ταῦτα ἀναφανεῖσαν μονοφυσιτικὴν πλάνην. Πλὴν εἰς τοῦτο δὲν ἐδόθη ἐν

[1] Στεφ. 191. [2] Φιλ. 229. [3] Στεφ. 191. [4] Φιλ. 230.

ἀρχῇ προσοχή. Προσοχὴ ἐδόθη εἰς ἓν ἄλλο σπουδαιότατον κεφάλαιον αὐτῆς, ὅτι μὲ τὴν ἠκρωτηριασμένην ἀνθρωπίνην φύσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπολλινάριος ἐδέχετο ἐν τῷ Ἰησοῦ, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς λογικῆς ψυχῆς. Διὰ νὰ ἐκπροσωπήσῃ ὁ Ἰησοῦς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐνώπιον τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ ἐπιτύχῃ τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν, ἔπρεπε νὰ εἶχε προσλάβῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πλήρη, δῆλα δὴ καὶ μὲ τὴν λογικὴν ψυχήν, ἡ ὁποία ἀκριβῶς εἶχεν ἀνάγκην τῆς ἐξιλεώσεως· ἄλλως ἦτο ἀδύνατος ἡ ἀπολύτρωσις, ὡς παρετήρησαν οἱ πατέρες, ἐπιγραμματικώτατα δὲ διετύπωσεν ὁ Θεολόγος· «τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον».[1]

Ἡ διδασκαλία λοιπὸν τοῦ Ἀπολλιναρίου δὲν ἦτο δυνατόν, εἰμὴ νὰ πολεμηθῇ, καὶ ἐπολεμήθη, διότι ἀντέβαινεν ἄρδην εἰς τὴν παραδεδομένην διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἤθελεν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ τελείαν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐδίδασκασε» Φύσεις μὲν δύο, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, υἱοὶ δὲ οὐ δύο· » ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ Σωτήρ, οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος, » μὴ γένοιτο, ἀλλ᾽ εἷς», ἓν δηλ. πρόσωπον.[2] Ὁ δὲ Μ. Ἀθανάσιος κατὰ τὸν Θεῖον Κύριλλον ἐδίδασκε. «Δύο πραγμάτων ἀνομοίων κατὰ τὴν φύσιν γέγονε σύνοδος, εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός».[3]

« Εἷς Χριστὸς ἐν δυσὶν ὑποστάσεσιν».[4]

Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Θεολόγοι ἰδίως ἐπολέμησαν σφοδρῶς τὴν διδασκαλίαν ταύτην. Ἐδίδασκον οὗτοι σαφῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἡ δὲ πολεμικὴ αὕτη δὲν ὑπῆρξε μόνον θεωρητική, ἀλλὰ πρωΐμως ἐπήγαγε καὶ τὴν καταδίκην τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀπολλιναρίου ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγ. Ἀθανασίου ἐν συνόδῳ τῷ 362, ὑπὸ ἄλλων δύο συνόδων ἐν Ρώμῃ τῷ 377 καὶ 378 καὶ τελικῶς καὶ πανηγυρικῶς ὑπὸ τῆς Β´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 381.[5]

Ἐνῷ ὅμως οἱ Ἀλεξανδρινοὶ καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐδίδαξαν σαφῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας, δὲν ἐξήγησαν σαφῶς τὸν τρόπον, καθ᾽ ὃν αἱ δύο τέλειαι φύσεις ἡνώθησαν ἐν τῷ ἑνὶ προσώπῳ Αὐτοῦ. Ὁ Μεγ. Ἀθανάσιος παρίστα τὴν ἕνωσιν ταύτην ὡς «ἀσύγχυτον φυσικὴν ἕνωσιν τοῦ

---

[1] Στεφ. 191-2 Φιλ. 229-30.
[2] Migne 37, 180 Χρ. Κ. 89
[3] Migne 37, 572.
[4] Migne 77, 644-45.
[5] Φιλ. 229-230.

θείου λόγου πρὸς τὴν ἰδίαν Αὐτοῦ σάρκα γενομένην[1] ἄλλοι δὲ ὀρθόδοξοι διδάσκαλοι καὶ πατέρες πρὸς παράστασιν τῆς πραγματικῆς τῶν δύο φύσεων ἑνώσεως μετεχειρίσθησαν τοὺς ὅρους «μεῖξις» «κρᾶσις» «σύγκρασις» «ἀνάκρασις»[2] παραδεχόμενοι καὶ τὴν ἀντιμεθίστασιν, ἢ κοινωνίαν τῶν ἰδιωμάτων, καὶ τὴν Παρθένον Μαρίαν ἀποκαλοῦντες Θεοτόκον.

Οἱ ἀμέσως ἀνωτέρω ὅροι, δι' ὧν ἐπεχείρησαν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ νὰ ἐξηγήσωσι τὸν τρόπον τῆς ἑνώσεως τῆς θείας φύσεως μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης, δὲν ἦσαν ἱκανοὶ λεκτικῶς νὰ ἐκφράσωσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ ἐκφράσωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Ἕκαστος τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων ὅρων περιεῖχεν ἐν ἑαυτῷ λεκτικῶς τὴν ἔννοιαν τῆς συγχύσεως, ἢ τοῦ φυρμοῦ, ἐκ δὲ τῆς συγχύσεως μοιραίως ἐπέρχεται ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἑνὸς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, εἶναι δὲ φυσικὸν τὸ ἰσχυρότερον νὰ ἀπορροφᾷ τὸ ἀσθενέστερον. Ἀπόδειξις δέ, ὅτι οἱ ὅροι οὗτοι δὲν ἐκφράζουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤθελον οἱ πατέρες νὰ ἐκφράσωσιν, εἶναι ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ καὶ ὅτι ὁ μὲν Ἀθανάσιος ἐδίδασκε ῥητῶς τὸ ἀσύγχυτον,[4] ὁ δὲ Κύριλλος ἀπέφυγε τὰς ἐκφράσεις ταύτας, πρὸς δὲ τοὺς κατηγορήσαντας αὐτόν, ὅτι παραδέχεται φυρμὸν ἢ σύγκρασιν ἀπήντησε μετ' ἀναλύσεως σαφοῦς, δι' ἧς ἀπέκλειε ρητῶς τὴν σύγχυσιν, αὐτὸς δὲ ὁ Διόσκορος μετέπειτα ἐν πλήρει συνεδριάσει τῆς Τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ῥητῶς ἀνεθεμάτισε καὶ τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν ἀνάκρασιν καὶ τὴν μεταβολήν, ἢ τροπήν, ὡς θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

Εὑρισκόμεθα λοιπὸν εἰς τὴν ἀρχὴν σταδίου μιᾶς προσπαθείας πρὸς ἀκριβῆ καὶ σαφῆ ἐπεξήγησιν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡνώθησαν αἱ δύο τέλειαι φύσεις, θεία καὶ ἀνθρωπίνη, τρόπου, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποκλείῃ πᾶσαν παρεξήγησιν περὶ ἀνακράσεως, ἢ μείξεως, ἢ συγχύσεως. Εἰς τὴν προσπάθειαν δὲ ταύτην ἔδωκε σπουδαίαν ὤθησιν ἡ Ἀντιοχικὴ Σχολή, ἡ ὁποία ἐκ παραλλήλου, ὡς ἐλέχθη, διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν, ἀλλὰ πρὸς ἀντιθέτους κατευθύνσεις ἐργαζομένη, συνέβαλεν ἀρνητικῶς εἰς τὴν ταχεῖαν καὶ ἀπροσμάχητον λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου. Ἂς ἴδωμεν λοιπὸν ἤδη καὶ τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τὰ κατὰ τὸν ἀπηχήσαντα αὐτὴν καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς πατριαρχικῆς σαφῶς μὲν ἀλλ' ἰταμῶς καὶ ἀσεβῶς διερμηνεύσαντα καὶ περαστήσαντα αὐτὴν Νεστόριον.

---

[1] Φιλ. 231 καὶ Χρ. Κ. 88.
[2] Φιλ. Κ. 231—Φιλ. 232 καὶ Χρ. Κ. 88.
[4] Φιλ. 231—Χρ. 88.

3) Ἀντιοχικὴ Σχολὴ καὶ Νεστόριος.

Ἡ Ἀντιοχικὴ Σχολὴ διέκρινεν ὀξύτατα ἐν τῷ Χριστῷ τὸ θεῖον ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀπολλινάριον ἠγωνίζετο νὰ διατηρήσῃ τὸ τέλειον καὶ ἀμετάβλητον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ ἑνώσει αὐτῆς μετὰ τῆς θείας καὶ μετ᾽ αὐτήν. Περὶ ἑνώσεως φυσικῆς (ἀκαταλήπτου βεβαίως καὶ θαυματουργικῆς, ὡς ὑπεστήριζεν ὁ Κύριλλος) δὲν ἤθελεν οὐδὲ λέξιν νὰ ἀκούσῃ. Τὴν ἕνωσιν ἐδέχοντο μόνον σχετικὴν καὶ ἐχαρακτήριζον αὐτὴν ὡς συνάφειαν ἁπλῆν, ἢ ἐνοίκησιν. Ὁ θεῖος λόγος, ἔλεγον, ἔλαβε φύσιν ἀνθρωπίνην μεθ᾽ ὅλων αὐτῆς τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν πειρασμῶν καὶ μὲ τὴν δυνατότητα τοῦ ἁμαρτάνειν, δὲν ὑπέπεσε δὲ εἰς ἁμαρτίαν κατόπιν ἀγώνων. Ἐὰν ἐν τῷ Χριστῷ ἡ ἕνωσις τοῦ θείου λόγου μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος ἦτο πραγματική, θὰ προεκάλει περιορισμὸν τῆς θεότητος, ἢ ἀποθέωσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ ταῦτα ἐδέχοντο μόνον ἠθικὴν ἕνωσιν, ὡς ἠθικὴ εἶνε ἡ ἕνωσις τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ἀποτελεῖται μὲν ἑνιαῖον πρόσωπον ἐν τῇ συζυγίᾳ, ἀλλὰ τὸ ἑνιαῖον εἶναι ἠθικὸν τὰ δὲ δύο πρόσωπα ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ μένουσι πάντοτε δύο. Ἡ παρθένος λοιπὸν Μαρία δὲν ἐγέννησε Θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὁμοῦ ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπον, ὁ δὲ θεῖος λόγος ἐνῴκησεν ἁπλῶς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὡς εἶχεν ἐνοικήσει ἐν τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις. Δὲν ἐγέννησεν ἡ Παρθένος τὸν θεῖον λόγον, ἀλλὰ τὸν Χριστόν, μόνον ἄνθρωπον, ὁ δὲ θεῖος λόγος διῆλθεν ἐξ αὐτῆς ἵνα ἔχῃ τὸν ἄνθρωπον Χριστὸν ὡς κατοικητήριον, ὡς ναόν, ὡς φορεῖον, ὡς ἔνδυμα (ἔνδυσιν). Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν παρ᾽ αὐτοῖς ἓν θεανδρικὸν πρόσωπον μὲ πλήρη ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων, ἀλλ᾽ εἷς Χριστὸς ἄνθρωπος χωριστά, καὶ ὁ θεῖος λόγος χωριστά. Ἡ διχοτόμησις τοῦ Κυρίου κατὰ ταῦτα εἰς δύο πρόσωπα χωριστὰ ἦτο καταφανής, αὐτοὶ δὲ οὗτοι πρὸς παράστασιν τῆς διχοτομήσεως ταύτης μετεχειρίσθησαν καὶ τὴν εἰκόνα δύο σανίδων τοποθετημένων τῆς μιᾶς ἐπὶ τῆς ἄλλης. Κατόπιν τούτων δὲν ἐδέχοντο, δὲν ἦτο δυνατόν, κατὰ λογικὴν συνέπειαν πρὸς τὰς βάσεις των, νὰ δεχθῶσιν ἀντιμεθίστασιν τῶν ἰδιωμάτων τῆς μιᾶς φύσεως ἐπὶ τῆς ἄλλης, οὐδὲ νὰ ὀνομάσωσι τὴν Παρθένον Μαρίαν Θεοτόκον, ἀλλὰ μόνον Χριστοτόκον, ἢ νὰ ἀπαγγείλωσι τὴν ἔκφρασιν, Θεὸς ἔπαθε, καὶ τὰς παρομοίας. Διὰ τοὺς Ἀντιοχεῖς μάλιστα ὁ ὅρος Θεοτόκος κατέστη λίθος προσκόμματος, καθὼς καὶ ἡ λέξις ὁμοούσιος διὰ τοὺς Ἀρειανούς. Τὰ ἀνωτέρω ἀντορθόδοξα καὶ βλάσφημα διδάγματα ἐδίδασκον

οἱ Ἀντιοχεῖς ἐν συγγράμμασιν, ἐν συζητήσεσι, καὶ εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κύκλους των. Ἐκεῖνος δέ, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε νὰ μεταδώσῃ αὐτὰς δημοσίᾳ καὶ ἰταμῶς καὶ βλασφήμως γενικῶς εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ γενικὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν, εἶνε ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος.

Ἐκ Γερμανικείας τῆς Συρίας Εὐφρατησιανῆς ὁρμώμενος, ἐμόνασεν ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν Μονῇ τοῦ ἁγίου Εὐτροπίου καὶ ἐμορφώθη ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ἀντιοχείας. Τῷ 428 ἀνῆλθε τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως διαδεχθεὶς τὸν Σισίνιον. Μὲ τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐγλωττίαν συνήρπασεν ἀρχικῶς πολλούς, μολονότι ἄλλοι νουνεχεῖς καὶ παρατηρητικοὶ τὸν ἔκριναν ἐξ ἀρχῆς ὡς κοῦφον καὶ πεφυσιωμένον. Δὲν ἐβράδυνε λοιπὸν νὰ ἐκδηλώσῃ μὲ πεπαρρησιασμένην ἰταμότητα πάσας τὰς αἱρετικὰς δοξασίας, τὰς ὁποίας ἐν τῇ Ἀντιοχικῇ Σχολῇ ἐθήλασε. Ἤρχισε θορυβωδῶς καὶ μὲ στόμφον καὶ ἔπαρσιν ἕνεκα τοῦ ἀξιώματός του νὰ ἐξαπολύῃ αὐτὰς ἐν δημοσίοις κηρύγμασιν, αὐτός τε προσωπικῶς καὶ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ἄλλοι τῆς ὑπηρεσίας του, ἀρχὴν τῆς πολεμικῆς του ποιησάμενος ἀπὸ τὸν ὅρον Θεοτόκος, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐλέχθη, ἀπετέλει διὰ τοὺς Ἀντιοχεῖς λίθον προσκόμματος, ὡς ὁ ὅρος ὁμοούσιος διὰ τοὺς Ἀρειανούς. Ἡ Παρθένος, ἐβροντοφώνει, ἦτο κτίσμα καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γεννήσῃ τὸν ἄκτιστον Θεόν. Ἔτεκε ψιλὸν ἄνθρωπον ὡς ὄργανον τῆς Θεότητος. Ἐκ τῆς παρθένου ἐγεννήθη ναός, ἐγεννήθη κατοικητήριον διὰ τὸν Θεὸν Λόγον. Αὐτὴ λοιπὸν μόνον Χριστοτόκος εἶνε, καὶ μόνον Θεοδόχος, οὐδέποτε δὲ Θεοτόκος δύναται νὰ ὀνομάζηται. Ὅστις ὀνομάζει τὸν ἐκ Μαρίας τεχθέντα Θεὸν εἶνε ἄξιος μομφῆς ἅμα καὶ γέλωτος. [1]) Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει μητέρα οὐδὲ ὑπάρχει διμηνιαῖος, ἢ τριμηνιαῖος, Θεός. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀπολλινάριον ἐχώριζε τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις καὶ ἐδίδασκε Χριστὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως, γεννηθέντα ἐκ τῆς παρθένου ὡς ἴδιον πρόσωπον, καὶ Θεὸν λόγον παρελθόντα (διελθόντα) ἐκ τῆς Παρθένου, ἵνα ποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον Χριστὸν κατοικητήριόν του. Ὁ Χριστὸς ὢν ὁμοούσιος ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις ὑπέστη τὴν σταυρικὴν θυσίαν οὐ μόνον ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Τοὺς ἀποκαλοῦντας Θεοτόκον τὴν παρθένον ἀνεθεμάτιζεν ἐν ἀρχῇ, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπεκάλει χάριν σκοπιμότητος ἀφελεῖς, ἢ ἀνοήτους. Κατὰ συνέπειαν τῆς κακοδοξίας ταύτης ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλ'

---

[1]) Φιλ. Κ. 34 - 36 Χρ. Κ. 99 105 - 110 — Στεφ. 191 - 196 ἑξ.

ὁ ἄνθρωπος Χριστός, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐδίδασκεν, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριστίᾳ πρόκειται ἁπλοῦν σῶμα ἀνθρώπου. Γενικῶς δὲ συνεπὴς πρὸς τὰς διδασκαλίας του, ἐμέριζε τὸν Χριστὸν εἰς δύο πρόσωπα, λέγων, ὅτι ἄλλο πρόσωπον εἶνε ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλο πρόσωπον ὁ ἐκ τῆς παρθένου γεννηθεὶς Χριστὸς καὶ Κύριος, ἄνευ ἑνώσεως, ἀλλὰ μὲ ἐπαφὴν μόνην, ἤ συνάφειαν, ὡς δηλ. ἡ τῶν δύο κεχωρισμένων σανίδων συνάφεια, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐλέχθη. Περὶ ἀντιμεθιστάσεως, ἤ κοινωνίας, τῶν ἰδιωμάτων, οὐδένα λόγον ἐδέχετο. Ἐδέχετο μόνον φαινομενικήν, ἤ ἀπατηλήν, κοινωνίαν ἐξηγῶν ταύτην οὐχὶ ἐξ ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, (ἄπαγε), ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι τὰ δύο κεχωρισμένα ἐν τῷ Χριστῷ πρόσωπα (Θεὸς λόγος καὶ Χριστὸς) ἐτέλουν ἑνιαίας πνευματικὰς ἐνεργείας. Ἐκάλει δὲ τέλος τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ μόνον κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς υἱότητος (υἱοθεσία), οὐχὶ δὲ κατὰ τὰς φύσεις. [1])

Ἡ διδασκαλία αὕτη, ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τῆς Ἀντιοχικῆς Σχολῆς, μόνον δὲ διασαφητικὴ ἔν τισι σημείοις, προυκάλεσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διαμαρτυρίας καὶ ἐξεγέρσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς μοναχοῖς, οἱ ὁποῖοι ἐν συνόλῳ ἠκολούθουν τὴν Ἀλεξανδρινὴν Σχολὴν, καὶ παρ' αὐτῷ τῷ λαῷ, ὁ ὁποῖος παραπονούμενος κατὰ τοῦ εὐνοοῦντος τὸν Νεστόριον βασιλέως ἔλεγε «Βασιλέα ἔχομεν, ἐπίσκοπον οὐχ ἔχομεν» [2])

Ἡμέραν τινὰ μοναχός τις ἐπειράθη νὰ κωλύσῃ αὐτὸν τῆς θείας λειτουργίας λέγων, «οὐκ ἔξεστί σοι τελεῖν τὰ μυστήρια, ἐπεὶ αἱρετικὸς τυγχάνεις». Ὁ δὲ νομικὸς Εὐσέβιος, λαϊκὸς ἀκόμη τότε, μετέπειτα δὲ ἐπίσκοπος Δορυλαίου, συχνὰ διέκοπτεν αὐτὸν κηρύττοντα καὶ ἤρχετο μετ' αὐτοῦ εἰς στιχομυθίαν δογματικήν, τέλος εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας ἐτοιχοκόλησε κατηγορητήριον κατ' αὐτοῦ, ὡς διδάσκοντος τὰ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, καὶ κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον καὶ τὸν Ρώμης Κελεστῖνον τὸν Α΄.[3] Ὁ θεῖος Κύριλλος καὶ πρὸ τῆς καταγγελίας ταύτης εἶχε μαθὼν τὰ τῶν αἱρετικῶν διδασκαλιῶν τοῦ Νεστορίου, διότι αὐτὸς ἐπεξετείνετο καὶ ἐκτὸς τῆς Κων)πόλεως. Διέδιδε τὰς αἱρετικὰς δοξασίας του καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον παρὰ τοῖς μοναχοῖς δι' ἐπιστολῶν καὶ συγγραφῶν, ὁ δὲ θεῖος Κύριλλος εἶχεν ἀρχίσει ἀγῶνας πρὸς προστασίαν καὶ παραφυλακὴν

[1] Βλ. Φιλ. Στεφ. Χρ.

[2] Χρ. Κ. 109-110. Στεφ. 196 ἑξ.

[3] Στεφ. 196.

τοῦ ποιμνίου του, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ ὅτε πλέον τὸ σκάνδαλον ἀπέβη «οἰκουμενικὸν», ὡς τὸ ἐχαρακτήριζεν ὁ ἴδιος, ἐνόμισεν, ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ ἐνδυθῇ τὴν πανοπλίαν του, τήν τε εἰρηνικὴν καί τὴν πολεμικήν, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς θεοστυγοῦς αἱρέσεως.

4. Ἡ Γ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὰς εἰρηνικὰς προσπαθείας τοῦ Κυρίλλου, γνωστὰς ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Σημειῶ μόνον, ὅτι διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας κατεδίκασε τὰς αἱρετικὰς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου, διεφώτισε δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης Κελεστῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπίσης κατεδίκασε συνοδικῶς τὸν Νεστόριον καὶ ἀνέθηκεν εἰς τὸν θεῖον Κύριλλον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἢ ἐπαναφέρων τὸν Νεστόριον εἰς τὴν εὐθεῖαν, ἢ ἐκτελῶν τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ ἀποκοπῆς του ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μετὰ δέκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ὑπομνήσεως. Τὰ πάντα ἀπέβησαν μάταια καὶ τὰ πράγματα κατέληξαν εἰς τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἵνα ἀποφανθῇ αὐθεντικῶς καὶ σώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Σύνοδος αὕτη, τὴν ὁποίαν πρῶτος ἐζήτει ὁ Νεστόριος πιστεύων ἐκ κουφότητος, ὅτι θὰ τὸν δικαιώσῃ, ἡ Γ'. Οἰκουμενική, διετάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Β'. νά συνέλθῃ μετὰ τὸ Πάσχα τῷ 431 εἰς Ἔφεσον τῆς Ἀσίας μὲ δυσμένειαν τοῦ Αὐτοκράτορος κατὰ τοῦ Κυρίλλου καὶ εὐμένειαν πρὸς τὸν Νεστόριον. Ἡ Σύνοδος συνῆλθε τῇ 22ᾳ Ἰουνίου, δέκα ἕξ ὅλας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ διατάγματι καθωρισμένην 6ην Ἰουνίου, διότι καθυστέρουν ἀρκετοί, ἰδίᾳ δὲ ἡ ὁμὰς τῶν Ἀντιοχέων. Πάντως ἡ Σύνοδος συνῆλθε τὴν 22αν Ἰουνίου καίτοι καθυστέρουν εἰσέτι οἱ Ἀντιοχεῖς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης. Ἡ Σύνοδος, ἀφοῦ προὐκάλεσε τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος τῆς Συγκλήσεως ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου Κανδιδιανοῦ, ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκάλεσε τρὶς τὸν Νεστόριον δι' ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῶν ἐξ ἐπισκόπων, ἐκ τριῶν ἑκάστης ἀποτελουμένης.[1] Ὁ Νεστόριος οὔτε τὰς ἐπιτροπὰς ἐδέχθη, οὔτε προσῆλθεν εἰς τὴν Σύνοδον. Ἀποφασισθείσης ἀμέσως τῆς δίκης τοῦ Νεστορίου ἐρήμην, ἀνεγνώσθη πρῶτον τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας—Κων-

[1] Ἡ τρίτη Ἐπιτροπὴ μάλιστα ἀπετελέσθη, ἐκ τεσσάρων ἐπισκόπων.

σταντινουπόλεως [1] καὶ ἤρχισεν ἡ διαδικασία τῆς ἐξετάσεως τῶν αἱρετικῶν αὐτοῦ διδασκαλιῶν.

Εἰς τὴν Σύνοδον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεώς της παρέστησαν 154 Ἐπίσκοποι μέχρι δὲ τέλους τῆς συνεδριάσεως ὁ ἀριθμὸς τῶν προσελθώντων ἐπισκόπων ἀνῆλθεν εἰς 197, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἁγιωτάτου Κυρίλλου, ἀντιπροσωπεύοντος καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης Κελεστῖνον, ἐδίκασαν ἐρήμην τὸν Νεστόριον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν συγγραμμάτων, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Ἐφέσῳ ῥηθέντων καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ μαρτυρηθέντων καὶ κατεδίκασαν αὐτὸν ὡς δυσσεβῶς φρονοῦντα καὶ κηρύττοντα εἰς καθαίρεσιν καὶ ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ἀνεθεμάτισαν μετὰ τῶν διδασκαλιῶν του καὶ αὐτὸν Μετά τινας ἡμέρας ἔφθασαν εἰς Ἔφεσον καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς, μετὰ δέ τινας ἄλλας καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ῥώμης Κελεστίνου. Οἱ τελευταῖοι εἰς δευτέραν καὶ τρίτην συνεδρίασιν τῆς Συνόδου τῆς 10ης καὶ 11ης Ἰουλίου γενομένας λαβόντες γνῶσιν λεπτομερῆ τῶν πεπραγμένων, συμφώνων ἄλλως τε καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου προηγουμένως ἀποφασισθέντα ἐν Ῥώμῃ καὶ γνωστὰ κατασταθέντα ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει, ἐπεκρότησαν αὐτὰ καὶ ὑπέγραψαν ὁλοψύχως. Οἱ Ἀντιοχεῖς, ὅμως ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐπισκόπων καὶ ἄλλων τινῶν προστεθέντων, ἐν ὅλῳ 43, χωρὶς νὰ ἐξετάσωσι, τί ἐγένετο, μολονότι ἐκλήθησαν πανηγυρικῶς, συνεκρότησαν παρασυναγωγὴν καὶ καθήρεσαν μὲν τὸν Κύριλλον καὶ τὸν Μέμνονα Ἐφέσου, τοὺς δὲ λοιπούς, τοὺς συγκροτήσαντας δηλ. τὴν Τρίτην Οἰκουμενικήν, ὑπέβαλον εἰς ἀκοινωνησίαν.[2]

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνεγνώρισε μὲν ἀρχικῶς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου ἀλλὰ καὶ τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μέμνονος καὶ διέταξε τὴν κράτησιν αὐτῶν, ἀλλὰ τελικῶς διαφωτισθεὶς ἠλευθέρωσε τοὺς δύο τελευταίους χωρὶς νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὴν ἀντίστοιχον καθαίρεσιν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἐπέτρεψε τὴν εἰς τὰς Ἐκκλησίας (Ἐπαρχίας) ἐπάνοδον τῶν ἐπισκόπων, ἐκύρωσε τὴν περὶ καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου μόνον ἀπόφασιν, καὶ ἐξώρισεν αὐτόν, διέταξε δὲ τὴν πλήρωσιν τοῦ θρόνου Κων)πόλεως, ὁ ὁποῖος ἐπληρώθη διὰ τοῦ Μαξιμιανοῦ.

Ἐξέθηκα, τὰς δοξασίας Ἀπολλιναρίου, Ἀντιοχέων καὶ Νεστορίου, ἐπακριβῶς καὶ ἐκ πάσης πτυχῆς, διότι τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς τὸν σκοπόν μας, ὡς θὰ διατρανωθῇ εὐθὺς κατωτέρω.

---

[1] Φιλ. Κ. 66 + Chv. 1,1,7 σ. 65-66.

[2] Χρ. 214.

Διῆλθον ὅμως πλέον ἢ τροχάδην τὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς καταδίκης ἐκ μέρους αὐτῆς, τῆς ἐπικυρώσεως τῆς καταδίκης ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου, διότι ταῦτα εἶνε μὲν σοβαρὰ καὶ ἐνδιαφέροντα γενικῶς, δὲν ἐξυπηρετοῦσιν, ὅμως, οὔτε ἀμέσως, οὔτε ἐμμέσως τὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον μὲ τόσον ζῆλον ἐτάχθημεν νὰ ἐξυπηρετήσωμεν. Τὸν σκοπόν μας θὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ ἕν ἄλλο κεφάλαιον σοβαρόν, συνυφασμένον μὲν ἀρρήκτως μὲ τὰ προηγούμενα, μὴ τυχὸν ὅμως μέχρι τοῦδε ἐκ μέρους μου εἰδικῆς καὶ σαφοῦς ἀναπτύξεως. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο μεταβαίνω ἀμέσως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Τρόπος τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ

Κατόπιν ἀγώνων, τοὺς ὁποίους οἱ πατέρες διεξήγαγον, ἵνα ἐμπεδώσωσι τὰς δύο τελείας φύσεις, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, δὲν ὑπελείπετο πλέον, εἰμὴ ἡ διατύπωσις τοῦ τρόπου τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως αὐτῶν ἐν τῷ ἑνὶ προσώπῳ, ἵνα ὁλοκληρωθῇ ἡ ὅλη χριστολογικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο θὰ ἀνέμενέ τις φυσικώσατα παρὰ τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία κατεδίκασε τὴν διχοτόμησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο πρόσωπα καὶ ἀνεκήρυξε τὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων. Τὸ φυσικὸν ὅμως αὐτὸ τὸ κατανοοῦμεν ἡμεῖς ἐκ τῶν ὑστέρων σαφέστερον ὡς φυσικόν, καὶ τὸ παρατηροῦμεν μετὰ μεγαλειτέρας προσοχῆς. Τὴν ἐποχὴν ὅμως, καθ' ἣν οἱ ἀγῶνες διεξήγοντο, καὶ αἱ ἀντιτιθέμεναι ἀντιλήψεις διεσταυροῦντο, δὲν ἦτο τόσον εὐχερὲς νὰ συνεχίζηται πορεία ἐπὶ γραμμῆς συνεχοῦς καὶ ὁμαλῆς. Αἱ συνθῆκαι, ὑφ' ἃς συνῆλθεν ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἦσαν ἀνώμαλοι, καὶ δυσμενέσταται ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Μία ἐπίσημος Σχολή, ἡ τῆς Ἀντιοχείας, ἐκαλλιέργει ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὡς εἴδομεν τὴν διχοτόμησιν τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου καὶ κατέληγεν εἰς δύο πρόσωπα, ἕνα ἄνθρωπον ψιλόν, τὸν Χριστόν, καὶ ἕνα κεχωρισμένον Θεὸν λόγον. Τὰ συμπεράσματα τῆς Σχολῆς ταύτης ἀνέλαβε τρόφιμος αὐτῆς φανατικός, ὁ Νεστόριος, μὲ τὴν ἐπισημοτέραν Πατριαρχικήν του ἰδιότητα νὰ τὰ ἐξάρῃ καὶ νὰ τὰ διαδώσῃ. Ὁ θεῖος Κύριλλος ἠγωνίζετο νὰ σώσῃ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἀλλ' εἶχεν, ὡς ἐλέχθη, δυσμενῆ πρὸς ἑαυτὸν, τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον, ὁ ὁποῖος

συνεκάλεσε μὲν τὴν Γ' Οἰκουμ. Σύνοδον, ἀλλὰ μὲ τὴν προοπτικὴν καὶ τὴν πρόθεσιν νὰ ἀποβῇ εἰς βάρος αὐτοῦ (τοῦ Κυρίλλου) καὶ ὑπὲρ τοῦ Νεστορίου. Πᾶς ἄλλος εἰς τὴν θέσιν τοῦ θείου Κυρίλλου θὰ συνετρίβετο. Ἀλλ' ὁ ἔνθεος αὐτοῦ ζῆλος, ὁ ἰσχυρότατος χαρακτήρ, ἡ ἀκατάβλητος δραστηριότης, ἡ διακριτικὴ εὐστροφία του, ὁ θεολογικὸς καὶ φιλοσοφικὸς καταρτισμός του, ἀπετέλουν ὡς τόσας πηγὰς δυνάμεως, ἀντοχῆς καὶ πεποιθήσεως ἐπὶ τὴν νίκην. Ἐν τῇ μεγάλῃ του δὲ ἀγχινοίᾳ αἰσθανόμενος, ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ Γ' Οἰκουμ. Συνόδῳ συνῆπτε μετὰ τοῦ ἀρνητικοῦ μέρους, τουτέστι τῆς καταδίκης τῶν δυσσεβειῶν τοῦ Νεστορίου, καὶ τὸ θετικόν, τουτέστι τὸν τρόπον τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, θὰ ἐξεδηλοῦτο μεγαλυτέρα ὀξύτης μὲ κίνδυνον ἀποτελματώσεως καὶ τοῦ ἁπλουστέρου (τοῦ ἀρνητικοῦ), ἐνόμισεν ἐπιβεβλημένον νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ συντομώτερον, τὸ ἀρνητικόν. Καὶ ἔπραξε πολὺ ὀρθῶς, ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἀμέσως ὕστερον γεγονότα. Κατεδίκασε τὰς δυσσεβείας τοῦ Νεστορίου καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτάς, καθήρεσεν αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ ἀνεθεμάτισε, ἀνεκήρυξε πανηγυρικῶς τὴν Παρθένον Μαρίαν Θεοτόκον, ἀνεστήλωσε τὸ ὀρθόδοξον δόγμα τῆς ἀντιμεθιστάσεως τῶν ἰδιωμάτων καὶ ἐν γένει ἐκαθάρισε τὸ ἔδαφος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν συνταράξασαν καὶ ἀναστατώσασαν τὴν Οἰκουμένην αἵρεσιν. Οὕτω δὲ διήνοιξε τὴν ὁδὸν τῆς ἐλευθέρας καὶ ἀπερισπάστου ἀπασχολήσεώς του ἐν ἀμέσῳ μέλλοντι μὲ τὸ δεύτερον ζήτημα, τὸ θετικόν. Διὰ πάσας τὰς ἀναφερθείσας ἀποφάσεις μία καὶ μόνη συνεδρίασις τῆς Συνόδου ἤρκεσεν εἰς τὸν θεῖον Κύριλλον, ἵνα ἐπιτύχῃ αὐτάς. Ἄλλαι τινὲς ἀπῃτήθησαν, ἵνα ἐξουδετερωθῶσι κανονικῶς ἐνέργειαι καὶ ἀποφάσεις ἀντικανονικαὶ καὶ κυριολεκτικῶς ἀνταρτικαί, προερχόμεναι ἐκ παρασυναγωγῆς τοῦ τελευταίως καταφθάσαντος Ἰωάννου Ἀντιοχείας μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἐπισκόπων, καὶ ἄλλος χρόνος καὶ ἀγὼν ἀπῃτήθη, ἵνα ὁ θεῖος Κύριλλος ἐπιτύχῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπικύρωσιν τῶν τεθεσπισμένων. Ἐκοπίασε πολύ, ἀλλ' ἐνίκησε. Μετὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν κύρωσιν τῆς καταδίκης τοῦ Νεστορίου καὶ τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ καὶ τὴν πλήρωσιν τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοῦ Μαξιμιανοῦ, ὁ θεῖος Κύριλλος εἶχε πλέον τὴν ὁδὸν ἀνοικτήν, ἵνα ἐπιτύχῃ καὶ τὸν θετικὸν καθορισμὸν τοῦ Χριστολογικοῦ ζητήματος, ἢ μᾶλλον τὴν ὀρθὴν καὶ πανακριβῆ καὶ σαφῆ διατύπωσιν καὶ παράστασιν τοῦ τρόπου τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ θεῖος Κύριλλος ἀσχέτως πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πρωτοβουλίαν καὶ προθυμίαν ὠθήθη σημαντικῶς καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἀντιοχέων, οἱ ὁποῖοι συντετριμμένοι ἐκ

τῆς ἥττης, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ἐν τῇ Γ' Οἰκουμ. Συνόδῳ, αὐτοί τε καὶ αὐτὸς ὁ προσωπικῶς καὶ ὡς προσωπικὸς φίλος καὶ συμμαθητὴς προστατευθεὶς ὑπ' αὐτῶν Νεστόριος, ἦτο φυσικὸν νὰ ἀντιπαλαίσωσιν ἐπ' ἀρκετὸν πρὸς ματαίωσιν, ἢ τοὐλάχιστον πρὸς μετριασμὸν τῶν ἐπιτευχθέντων ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου, ὅ ἐστι τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἔπραξαν. Ἐξαπέλυσαν ἐγκυκλίους, συγγραφάς, πραγματείας, στόχον ἐχούσας τὸν θεῖον Κύριλλον, τὸν ὁποῖον κατηγόρουν ὡς φρονοῦντα τὰ τοῦ Ἀπολλιναρίου, καὶ τοῦ Ἀρείου, ἰδίως δὲ διὰ τὰ δώδεκα κεφάλαια αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐθεώρουν αἱρετικά.

Εἰς ταῦτα πάντα ἀπήντα οὗτος ἐξονυχιστικῶς καὶ μὲ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα. Τὰ μὲν δώδεκα κεφάλαια ὑπερήσπισε δι' ἐπεξηγήσεων σπουδαιοτάτων, αἱ ὁποῖαι ἔπεισαν τέλος καὶ τοὺς Ἀνατολικούς,[1] τὰ δὲ τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ Ἀρείου καὶ λοιπῶν αἱρετικῶν ἀπέσεισε διὰ τῆς ἁπλουστάτης καὶ αὐθεντικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χρησιμοποιουμένης μεθόδου, ἤτοι διὰ τοῦ ἀναθεματισμοῦ πάντων τῶν αἱρετικῶν ὀνομαστικῶς τε καὶ συλλήβδην.[2] Πλὴν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑποστολὴν τῆς πολεμικῆς σημαίας τῶν Ἀντιοχέων ὑπῆρξεν ἡ παντελὴς ἀπώλεια τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑλικοῦ ἐρείσματος, τῆς προστασίας τουτέστι τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀλλὰ τοῦτο διὰ τὸν ἕνα, ἢ τὸν ἄλλον λόγον ἀπωλέσθη, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ μετὰ τὴν κύρωσιν τῶν πεπραγμένων τῆς Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὴν ἐξορίαν τοῦ Νεστορίου βλέπων, ὅτι καὶ ἡ συνάντησις τῶν ἀντιπροσωπειῶν ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, ἡ γενομένη ἐν Νικομηδείᾳ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ πρὸς συνεννόησιν ἐπὶ τῇ βάσει συμβόλου ἐν Ἐφέσῳ ὑπ' αὐτῶν συντεταγμένου,[3] δὲν ἐπέφερεν οὐδὲν ἀποτέλεσμα,[4] μὴ θέλων δὲ νὰ παρατείνηται περαιτέρω ἡ διατάραξις τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κράτει, εἰσηγήσει καὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ κατέστησε σαφῶς γνωστὸν εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς, ὅτι θέλησίς του εἶναι νὰ συμβιβασθῶσι μέ τὸν Κύριλλον, καὶ ὅτι, ἂν ματαιωθῇ ἡ συνεννόησις, θὰ θεωρήσῃ αὐτοὺς ὑπαιτίους διαταράξεως τῆς εἰρήνης.[5]

---

[1] Ὡς πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων καὶ λοιπὰς διασαφήσεις τοῦ Κυρίλλου αὐτὸς ὁ Θεοδώρητος ἐπεκρότησεν αὐτὰς ἐκ τῶν πρώτων (Φιλ. 112 σημ. + Χρ. Κ. 287 + 329).

[2] Χρ. 266+285 καὶ Φιλ. 94 καὶ 98.

[3] Φιλ. 83 καὶ 86 σημ.

[4] Χρ. Κ. 281.

[5] Χρ. Κ. 302+Φιλ. Κ. 111—112.

6. Ἡ Διαλλαγή.

Τὰ πράγματα καθίσταντο πλέον ἢ σαφῆ· οἱ δὲ Ἀντιοχεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶχον δαψιλῆ μόρφωσιν καὶ κατεῖχον εἰς τὸ βάθος τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα, δὲν ἤθελον δὲ καὶ τὸ σχῖσμα, ἀπεφάσισαν πρωτοστατοῦντος τοῦ Ἰωάννου νὰ χειραφετηθῶσιν ἀπὸ τὰς ὑπὲρ τοῦ προσώπου τοῦ Νεστορίου ἐπιδράσεις καὶ νὰ προσανατολισθῶσι, πρὸς τὴν καθαρὰν θρησκευτικὴν ἄποψιν καὶ τὴν ἁγνὴν παράδοσιν. Ἅμα λοιπὸν τῇ ἀποφάσει ταύτῃ τὰ πράγματα εἰσήρχοντο εἰς ὁμαλὴν φάσιν. Ἐλάχισται δυσχέρειαι δὲν σημαίνουσιν οὐδέν. Ἔπρεπε καὶ τοιαῦται νὰ ἐμφανισθῶσι, διότι, ὡς εἰς πᾶσαν μερίδα ὑπάρχουσιν οἱ ἀδιάλλακτοι, ὑπῆρχον καὶ ἐν τῇ μερίδι τοῦ Ἰωάννου οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνωσι καὶ ἑλιγμοί τινες. Ἐλέχθη, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ εἶχον συντάξει ἐν Ἐφέσῳ σύμβολόν τι πρὸς ἔκθεσιν τῶν ἀντιλήψεών των ἐπὶ τοῦ Χριστολογικοῦ ζητήματος. Μὲ βάσιν τὸ σύμβολον τοῦτο, τὸ ὁποῖον διετύπου ὀρθοδόξως τὸ Χριστολογικὸν ζήτημα καὶ συμφώνως πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ Κυρίλλου, δὲν κατωρθώθη ἡ συνεννόησις, ἡ ὁποία ἐπεδιώχθη ἐξ ἐπαφῆς ἀντιπροσωπειῶν Συνόδου καὶ Ἀνατολικῶν ἀφιχθεισῶν εἰς Νικομήδειαν ἐντολῇ τοῦ Αὐτοκράτορος,[1] διότι οἱ Ἀνατολικοὶ ἀπῄτουν ὅπως ἀκυρωθῇ ἡ προσωπικὴ καταδίκη τοῦ Νεστορίου, ἀναθεματισθῶσι τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ Κυρίλλου ὡς αἱρετικά, καὶ θεωρηθῇ ἄκυρος καὶ ἀντικανονικὴ ἡ χειροτονία τοῦ Μαξιμιανοῦ, ὡς διαδόχου τοῦ Νεστορίου. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Συνόδου ὑπῆρξεν ἀνένδοτος εἰς τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια. Μόνον δὲ βραδύτερον, ὅτε ἀπεφάσισαν οἱ Ἀνατολικοὶ νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος περὶ συμφωνίας των μετὰ τοῦ Κυρίλλου, ὁ Ἰωάννης ἔλαβε τὰ προσήκοντα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην μέτρα. Κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀπέστειλεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὸν Ἐμέσης Παῦλον μετὰ πληρεξουσιότητος καὶ ἰδιαιτέρων ἐμπιστευτικῶν ὁδηγιῶν, μετὰ δὲ καὶ κοινωνικῶν γραμμάτων πρὸς τὸν Κύριλλον, ὅπως ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιτύχῃ, τὴν ὁριστικὴν συνεννόησιν. Εἰς τὰ τρία ἀνωτέρω κεφαλαιώδη ζητήματα, ὁ Ἐμέσης Παῦλος, ὑπέγραψε συμφωνίαν, δι' ἧς ἀνεθεμάτισε τὰς φαύλας καὶ βεβήλους κενοφωνίας τοῦ Νεστορίου, ἀνεγνώρισε τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, ἐδέχθη τὰς ἐπὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων διασαφήσεις τοῦ Κυρίλλου, καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Μαξιμιανὸν ὡς κανονικὸν διάδοχον τοῦ

[1] Φιλ. 87.

Νεστορίου, προσήρτησε δὲ καὶ τὴν μνημονευθεῖσαν ὁμολογίαν τῶν Ἀνατολικῶν. Ἐζήτησεν ἐπὶ πλέον ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν Κύριλλον ὁ Παῦλος, ἐὰν ἀποδέχηται τὴν πρὸς Ἐπίκτητον Κορίνθου ἐπιστολὴν τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Ὁ Κύριλλος ἐδήλωσεν, ὅτι ἀποδέχεται αὐτὴν κατὰ τὸ γνήσιον κείμενον, ἀπέδειξεν εἰς τὸν Παῦλον, ὅτι ἡ φερομένη ὡς ἐπιστολὴ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου εἶναι νοθευμένη ὑπὸ τῶν Νεστοριανῶν[1] καὶ ἀπέστειλε τῷ Ἰωάννῃ κατὰ παράκλησιν τοῦ Παύλου πιστὸν καὶ γνήσιον ἀντίγραφον.[2] Συνεχίζεται

[1] Χρ. Κ. 288 - 292.
[2] Χρ. Κ. 317+Φιλ. Κ. 114 - 115.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Ὁ δεκάλογος τοῦ κομμουνιστοῦ.

Ὁ Καθολικὸς Ἐπίσκοπος Κρεσέντζι, τῆς Βορείου Ἰταλίας, διὰ ποιμαντορικῆς ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ ἑνὸς μυστικοῦ «δεκαλόγου» τοῦ Κομμουνισμοῦ ἀπευθυνομένου πρὸς τὰ μέλη τοῦ κόμματος καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἀπέχωσι ἀπὸ τῆ λύμης τῶν νέων τούτων Φαρισαίων καὶ διαφθορέων τῆς κοινωνίας.

Ὁ νέος κομμουνιστικὸς «δεκάλογος» ἔχει ὡς ἑξῆς.

1) Δὲν πρέπει νὰ ἀποκαλύπτεται εἰς μὴ ὡρίμους συντρόφους ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου μας.

2) Νὰ καταπολεμῇς πάντοτε καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀλήθειαν περὶ τῶν σκοπῶν μας, διαδιδομένην ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν ἱερέων. Νὰ προβάλλῃς πασιφανῆ ἄρνησιν, ὅταν οὗτοι διακηρύττουν ὅτι δὲν θέλομεν θρησκείαν, πατρίδα καὶ οἰκογένειαν.

3) Νὰ δείξῃς μὲ ἀστεϊσμόν, σαρκασμοὺς καὶ φιλόφρονα συμπεριφοράν, ὅτι εἶσαι περισσότερον ἐλεύθερος ἄνευ τῶν δεσμῶν τῆς θρησκείας καὶ ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι οὕτω καλυτέρα καὶ ἐπὶ πλέον ἐλευθέρα.

4) Καθῆκόν σου, ὅλως ἰδιαιτέρως, εἶναι νὰ καταστρέφῃς τὰς ἠθικὰς ἀξίας ἀσκῶν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἀπείρων καὶ δημιουργῶν οὕτω ἕνα περιβάλλον ἐμπεποτισμένον μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος ἀποκαλεῖ ἀνηθικότητα. Ἡ καταστροφὴ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, ἰδοὺ τὸ ὑπέρτατον καθῆκον σου.

5) Νὰ ἀπομακρύνῃς πάντοτε τοὺς συντρόφους σου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰδικῶς νὰ δυσφημῇς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἐπισκόπους κλπ. Κάμε χρῆ-

σιν συκοφαντιῶν καὶ ψεύδους. Νὰ ἔχῃς πάντοτε πρόχειρα παλαιὰ καὶ νέα σκάνδαλα.

6) Ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια εἶναι ἐπίσης ἄλλο ἐμπόδιον διὰ τὸ ἔργον μας. Νὰ τὴν καταστρέφῃς διαδίδων τὴν ἰδέαν τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος, καὶ ἰδίως μεταξὺ νέων καὶ νεανίδων. Νὰ δημιουργήσῃς ἀτμόσφαιραν ἀδιαφορίας πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὸ κράτος. Νὰ χαράξῃς ἐμπόδια εἰς τὰς ὁμαλὰς σχέσεις γονέων καὶ τέκνων.

7) Νὰ προσπαθήσῃς, ὥστε ὁ ἐργάτης νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἀταξίαν, τὴν κτηνώδη βίαν καὶ τὴν ἐκδίκησιν. Νὰ τοῦ διδάξῃς νὰ μὴ φοβῆται τὸ αἷμα.

8) Νὰ ἐπαναλαμβάνῃς πάντοτε τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ ἐργάτης εἶναι τὸ θῦμα τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῶν φίλων του, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἱερέων.

9) Πάντοτε νὰ εἶσαι ἕτοιμος νὰ προσφέρῃς ὀλίγας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς συντρόφους σου. Νὰ ὁμιλῇς δυνατά. Νὰ ἀποκτήσῃς κῦρος. Νὰ ἀποκρύβῃς τὰ καλὰ ἔργα τῶν Καθολικῶν. Νὰ εἶσαι ἐπὶ κεφαλῆς κάθε δράσεως.

10) Πόλεμος, πόλεμος, πόλεμος ἐναντίον τῶν Καθολικῶν ἱερέων καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Δίδε εἰς τὸν ἐργάτην τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι μόνον ἡμεῖς εἴμεθα ἐλεύθεροι καὶ ὅτι μόνον ἡμεῖς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τὸν καταστήσωμεν ἐλεύθερον. Νὰ μὴ σὲ φοβίσῃ τὸ γεγονός, ὅτι πιθανὸν εἶναι νὰ ἐργαζώμεθα μυστικῶς ἐπὶ τρία ἢ καὶ πέντε ἔτη. Τὸ ἔργόν μας προχωρεῖ πάντοτε. Γίνου κομμουνιστικὸν κύτταρον καὶ νὰ ἐπιβάλλεσαι εἰς τὸ περιβάλλον σου.

Τὰ παραγγέλματα, τὰ ὁποῖα ἀπευθύνει τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τῆς Ἰταλίας πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ καὶ τῶν ὁποίων τὴν αὐστηρὰν τήρησιν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν, εἶναι τόσον σαφῆ ὥστε νὰ παρέλκῃ πᾶν ἐπ' αὐτῶν σχόλιον.

Καταδεικνύεται ὅτι οὐδεμία εἰλικρινὴς συνεργασία δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Κομμουνιστῶν. Διότι οἱ Κομμουνισταὶ ἔχουσιν ἄλλας ἀρχάς, ἄλλους νόμους, ἄλλην ἠθικήν. Ὁ Κομμουνισμὸς ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρου «δεκαλόγου» καὶ ἀπεδείχθη ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἐφαρμοσθείσης πολιτικῆς του, ἐπιδιώκει νὰ ὑποσκάψῃ τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ εὐαγγελιζομένου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ μίσους, τῆς ἐκδικήσεως, τῆς βίας καὶ τῶν ἄλλων καταχθονίων δελεαστικῶν ὑλιστικῶν συνθημάτων. Πάλην τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ πόλεμον κατὰ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν κηρύττει ὁ κομμουνισμὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Κομμουνισμοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ συνεννόησις, μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν κομμουνιστῶν ἀγεφύρωτον χάσμα ἐστήρικται. Ἑπομένως ἕκαστος ἀκραιφνὴς Ἕλλην, ποὺ ἀγαπᾷ πραγματικὰ τὴν πατρίδα του καὶ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς τὸν νέον τοῦτον κομμουνιστικὸν «δεκάλογον» καὶ νὰ λάβῃ τὴν πρέπουσαν θέσιν ἀπέναντι τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ τῶν συνοδοιπόρων αὐτοῦ.

Ραββῖνος προσέρχεται εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

Κατ' ἐπισήμους εἰδήσεις ἐξ Ἄρτης, τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἡ βάπτισις τοῦ ἐκεῖ Ἰσραηλίτου Ραββίνου Βαρούχ, τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῶν δύο αὐτῶν θυγατέρων. Τὸ μυστήριον ηὐ-

λόγησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἄρτης. Ὁ νεοφώτιστος πρὸ τοῦ Βαπτίσματος ὡμολόγησε τὴν πίστιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν τονίσας ὅτι προσέρχεται εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὅλως ἀβιάστως καὶ ὅτι κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης τῶν Ἁγ. Γραφῶν ἐπείσθη καὶ πιστεύει ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Ἰησοῦς εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν Προφητῶν τῆς Π. Διαθήκης προαγγελθεὶς Μεσσίας καὶ σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἰς τοὺς βαπτισθέντας ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα Παῦλος, Μαρία, Αἰκατερίνη καὶ Ἑλένη. Μετὰ τὸ Βάπτισμα ἐπηκολούθησεν ἡ στέψις τοῦ νεοφωτίστου ζεύγους. Ὁ Χριστιανὸς Παῦλος ὁμιλῶν ἐξέφρασε τὴν μεγάλην του χαρὰν καὶ τὴν βαθεῖαν του ἱκανοποίησιν διὰ εἴσοδόν του εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ συνέστησεν ὅπως τὸ παράδειγμα αὐτοῦ μιμηθῶσι καὶ οἱ τέως ὁμόθρησκοί του, διὰ τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν, διότι ἐκτὸς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία.

Παράδειγμα μιμήσεως.

Ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Τροῦμαν, ὁ ὁποῖος πολλάκις μέχρι τοῦδε ἀπέδειξε τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ Χριστιανικὴν πίστιν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου Ἐθνικῆς ἑορτῆς τῶν Ἀμερικανῶν, ἀπαντῶν εἰς αἴτημα τοῦ Κογκρέσου, περὶ καθιερώσεως εἰδικῆς ἡμέρας δεήσεων καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, εἶπε τὰ ἑξῆς βαθυστόχαστα λόγια: ***«Εἰς ἐποχὴν ἐθνικῶν κρίσεων, ὅταν ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφαλείας ἔχομεν ἰδιαιτέρως ἀνάγκην τῆς Θείας ἀρωγῆς καὶ ἀντιλήψεως».*** Καὶ ὥρισεν ὡς ἡμέραν κατάλληλον αἰτήσεως τῆς Θείας συναντιλήψεως διὰ τὴν ἐπὶ γῆς εἰρήνην, τὴν Ἐθνικὴν ἐπέτειον τῆς 14ης Ἰουλίου. Κατ' αὐτὴν ὁ κ. Τροῦμαν, διὰ Προεδρικοῦ Διαγγέλματος ἐκάλεσε τὰ 150 ἑκατομμύρια τῶν Ἀμερικανῶν νὰ προσευχηθῶσι πρὸς τὸν Θεόν, τὸν Θεὸν τῆς εἰρήνης καὶ τῶν οἰκτιρμῶν, ἵνα εὐδοκήσῃ νὰ στρέψῃ ἵλεον τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τεταραγμένης καὶ ἀλληλοϋποβλεπομένης ἀνθρωπότητος καὶ νὰ εἰρηνεύσῃ αὐτήν. Πόσον διάφορος θὰ ἦτο ὁ κόσμος ἐὰν ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τοιούτων Χριστιανῶν ἀρχηγῶν, πιστευόντων εἰς τὰς αἰωνίας ἀρχὰς τοῦ Μεγάλου Εἰρηνοποιοῦ!

Εἰς ποῖον κόσμον θὰ εἰσέλθητε;

Ὁ Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Πιουριφόϋ ὁμιλῶν πρὸς τοὺς τελειοφοίτους τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου τῆς πόλεώς μας, μεταξὺ ἄλλων ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ ἐρώτημα: ***Εἰς ποῖον κόσμον θὰ εἰσέλθητε;*** Διότι ἐγνώριζε καλῶς ὁ ξένος διπλωμάτης ὅτι ὀλίγα χιλιόμετρα πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας ὀρθοῦται τὸ σιδηροῦν παραπέτασμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς ἀπὸ τοὺς ὑποδούλους. Ἐγνώριζε τὴν μεγάλην προπαγάνδαν, ἡ ὁποία ἐξασκεῖται ὑπὸ τῶν ἀργυρωνήτων πρακτόρων τοῦ Κομμουνισμοῦ οὐ μόνον μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀλλὰ καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν καὶ τῆς νεολαίας ἐν γένει, μὲ τὰ διάφορα δελεαστικὰ καὶ ὑλιστικὰ μηνύματα. Τὸ ἐρώτημα τοῦ κ. Πρεσβευτοῦ πρέπει νὰ τὸ προσέξουν ὄχι μόνον οἱ τελειόφοιτοι τοῦ σχολείου, ποὺ τώρα ἐξέρχονται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ παράγοντες εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐμπεπιστευμένη ἡ ἐθνικὴ διαπαιδα-

γώγησις τῆς νεολαίας. Ἡ Πολιτεία, τὸ Σχολεῖον, ἡ Οἰκογένεια, ἡ Ἐκκλησία, εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον ὡς μᾶλλον εὐάλωτον, ζητοῦσι νὰ παρασύρωσιν οἱ ἐνταῦθα ὕπουλοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐκεῖθεν τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος κόσμου. Ἐὰν οἱ παράγοντες καθοδηγηταὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν νεολαίας ἔχωσι σαφῆ γνῶσιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, καὶ ἕκαστος ἐπιτελέσῃ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν αὐτοῦ καθῆκον ἀπέναντι τῶν νεαρῶν παιδικῶν ψυχῶν, τὰς ὁποίας τοῖς ἐμπιστεύεται ἡ πατρίς, τότε ἡ νεολαία εἰς τὴν τεθεῖσαν αὐτῇ ἐρώτησιν: ***Εἰς ποῖον κόσμον θὰ εἰσέλθητε,*** θὰ ἀπαντήσῃ ἀδιστάκτως: Εἰς τὸν κόσμον τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν πατρικῶν ἡμῶν παραδόσεων.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Χοροστασίαι καὶ λειτουργίαι Παναγιωτάτου. Ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς Εὐαγγελιστρίας νεκροταφείου (22]6), ἁγ. Σοφίας, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (29|6), Ἁγ. Ἀποστόλων (30]6) πανηγυρίζοντι, ἁγ. Ἀναργύρων Ἑπταπυργίου (1]7) πανηγυρίζοντι, ἐν τῇ ἱ. Μονῇ Παναγίας Πανοράματος, καὶ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ (27[7) ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου καὶ ἰαματικοῦ Παντελεήμονος. Ἐχοροστάτησε δὲ καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τῷ ἐν Σεΐχ Σοῦ Παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς 28 Ἰουνίου καὶ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος.

Ὡσαύτως παρακληθεὶς ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον τῇ 26)6, Κυριακῇ, ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Πολιούχου, ὁ παρεπιδημῶν Σεβ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνός.

Λειτουργίαι καὶ Χοροστασίαι Θεοφιλεστάτου. Ὁ Θεοφιλέστατος ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγίας Τριάδος (15, 30]6 καὶ 7]7) Ἁγίου Γεωργίου Νεαπόλεως ἐπὶ τελέσει μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν πεσόντων Δημοτῶν Δήμου Νεαπόλεως (22]6), Ἁγίου Φανουρίου καὶ Τιμίου Προδρόμου (24[6 καὶ 6]7), Δώδεκα Ἀποστόλων (29]6), Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης (2]7), Ἁγίας Αἰκατερίνης (11]7), Ταξιαρχῶν Κουλὲ-Καφὲ (13]7), Ἁγίας Μαρίνης, πανηγυρίζοντι (17]7), Προφήτου Ἠλίου, πανηγυρίζοντι (20]7), Ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου (25]7), καὶ ἁγ. Παρασκευῆς νεκροταφείου (26)7), πανηγυρίζοντι.

Κατὰ τὰς ἀνωτέρω Θ. Λειτουργίας ὁ Θεοφιλέστατος, ἐντολῇ τοῦ Π. Μητροπολίτου, ἐχειροτόνησε τοὺς ἐκ τῶν Ἱεροσπουδαστῶν τοῦ Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Θεσσαλονίκης ὑποψηφίους Ἐφημερίους τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν χωρίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσ)νίκης, οἵτινες καὶ ἀνέλαβον ἤδη ἐφημεριακὰ καθήκοντα.

Ὡσαύτως ἐχοροστάτησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐν τοῖς Ἱεροῖς Να-

οῖς Ἁγίου Γεωργίου Νέας Εὐκαρπίας, Ἁγίας Μαρίνης καὶ Νέας Παναγίας.

Ὀνομαστήρια Α. Μ. τοῦ Βασιλέως. Τῇ 29ῃ Ἰουνίου, Κυριακῇ, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐψάλη Δοξολογία ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τοῦ παρεπιδημοῦντος Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. Νικολάου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου, παρουσίᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος, τῶν Πολιτικῶν, Δημοτικῶν, Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, τοῦ Προξενικοῦ Σώματος, μελῶν τῶν ἐνταῦθα συμμαχικῶν ἀποστολῶν καὶ ἀντιπροσώπων τῶν ξένων Δογμάτων.

Συνεδριάσεις. Ὁ Παναγιώτατος προήδρευσε ἐπανειλημμένων συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς Κυπριακοῦ Ἀγῶνος, τῆς Ἀμερ. Σχολῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας, τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῶν «Φίλων τοῦ στρατοῦ» καὶ τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐνταῦθα παραρτήματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας.

Ὁ δὲ Θεοφιλέστατος προήδρευσε τῶν συνεδριάσεων τῶν κάτωθι Συμβουλίων: Τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου, τοῦ Θεαγενείου Νοσοκομείου, τῶν Ἐρανικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἀχειροποιήτου καὶ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (Τούμπας), τοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ Σταυρουπόλεως καὶ τοῦ Χαρισείου Γηροκομείου.

Ἐθνικὸν Παπάφειον Ὀρφανοτροφεῖον. Τὸ Σάββατον, 21ην Ἰουνίου, οἱ τρόφιμοι τοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου, μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐξέδραμον διὰ βενζινοπλοίων εἰς Νέαν Μηχανιῶνα. Τὴν μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος Πρόεδρος μετὰ τοῦ παρεπιδημοῦντος Σεβ. Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνοῦ, τοῦ Θεοφιλεστάτου Μυρέων καὶ τοῦ ἰατροῦ κ. Κοντούλη, μέλους τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Παπαφείου, ἐπεσκέφθησαν τοὺς ἐκδρομεῖς καὶ παρέμειναν μετ' αὐτῶν μέχρις ἑσπέρας. Τὸ ἀπόγευμα μετέβησαν εἰς τὸν αὐτόθι Ἱερὸν Ναὸν τῆς Παναγίας Φανερωμένης καὶ ἔψαλαν τὸν Ἑσπερινόν, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου καὶ ἱερουργοῦντος ὡς ἱερέως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τριφυλίας.

Παιδικαὶ Κατασκηνώσεις Κατηχ. Σχολείων. Ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὠργανώθη κατὰ τὴν παροῦσαν θερινὴν περίοδον Παιδικὴ Κατασκήνωσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἀρρένων παρὰ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Παναγίας Πανοράματος. Ἡ πρώτη κατασκήνωσις, περίοδος 25θημέρου διαρκείας, ἤρξατο τὴν 1ην Ἰουλίου, τῇ συμμετοχῇ 80 μαθητῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐκ διαφόρων ἐνοριῶν τῆς Θεσ)νίκης.

Τὴν κατασκήνωσιν ἐπεσκέφθησαν ἐπανειλημμένως ὁ Παναγιώτατος καὶ ὁ Θεοφιλέστατος.

Τὴν Κυριακήν, 6ην Ἰουλίου, ὁ Παναγιώτατος ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν καὶ ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν οἱ κατασκηνωταὶ μαθηταὶ καὶ πολλοὶ ἐκδρομεῖς ἐκ τῆς πόλεως Θεσ)νίκης.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. Λειτουργίας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Ἡγουμένου τῆς εἰς Ἀνδρώαν μετατραπείσης Ἱερᾶς Μονῆς, Πανοσ. Ἱερομονάχου κ. Χρυσοστόμου.

Ὀνομαστήρια Παναγιωτάτου. Τῇ 27ῃ Ἰουλίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου

μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος τοῦ ἰαματικοῦ, ἦγε τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν κ. Παντελεήμων. Τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς ἐψάλη ὁ Μ. ἑσπερινὸς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου, τῇ δὲ ἐπαύριον ἐτελέσθη πανηγυρικὴ λειτουργία ἐν τῷ αὐτῷ ἱ. ναῷ προεξάρχοντος τοῦ Π. Μητροπολίτου, συλλειτουργούντων τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων κ. Τιμοθέου, ὅστις ἐκήρυξε καὶ τὸν θ. λόγον, καὶ πολλῶν ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων. Κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν παρέστησαν αἱ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος εὐλαβῶν Χριστιανῶν συμπροσευχομένων. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁ Παναγιώτατος ἐδέχθη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπισήμων, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Τυρολόης, καὶ Γρεβενῶν καὶ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντος Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου, τοῦ Θεοφιλεστάτου, τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τοῦ εὐλαβοῦς ἱερατείου, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, τῶν Δ. Ἐπιτροπῶν τῶν Εὐαγῶν Ἱδρυμάτων καὶ πολλῶν τῶν ἐγκρίτων συμπολιτῶν. Ὡσαύτως τὸν Παναγιώτατον συνεχάρησαν τηλεγραφικῶς ἢ διὰ γραμμάτων ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, οἱ Σεβ. Ἀρχιερεῖς καὶ πολλοὶ φίλοι αὐτοῦ.

Τὸ περιοδικὸν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» ὑποβάλλον εὐλαβῆ συγχαρητήρια τῷ σεβαστῷ Ποιμενάρχῃ, εὔχεται τῷ Παντοδυνάμῳ καὶ Δοτῆρι παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως ἐπιδαψιλεύῃ αὐτῷ πλουσίαν τὴν ἄνωθι εὐλογίαν καὶ ἐνίσχυσιν καὶ χαρίζοιτο ὑγείαν ἀμετάπτωτον, διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ἐπιτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν Αὐτοῦ καθηκόντων, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν Ἔθνους.

Ἐκδρομὴ τῶν Ο. Χ. Ἑνώσεων εἰς Θεσσαλονίκην. Τὴν Κυριακήν, 29ην Ἰουνίου, ἐπιβαίνοντες τοῦ ἐπὶ τούτῳ ναυλωθέντος ἀτμοπλοίου «Δελφίν» ἀφίχθησαν εἰς τὴν πόλιν μας ἑξακόσιοι πεντήκοντα προσκυνηταί, μέλη τῶν ἐν Ἀθήναις «Ὀρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἑνώσεων» ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Αἰδεσ. Προέδρου αὐτῶν πατρὸς Ἀγγέλου Νησιώτου. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς πόλεως καὶ τὸ προσκύνημα τοῦ Τάφου τοῦ Πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου, οἱ ἐκδρομεῖς παρέστησαν εἰς Ἱερὰν Παράκλησιν ψαλεῖσαν ὑπὸ τῆς Χορῳδίας τῶν Ἑνώσεων ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, χοροστατοῦντος τοῦ Π. Μητροπολίτου. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁ Παναγιώτατος προσεφώνησε τοὺς προσκυνητὰς καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει, ἐπευλογήσας τὸ ἐπιτελούμενον παρὰ τῶν Ἑνώσεων χριστιανικὸν ἔργον. Εἰς τὸν Παναγιώτατον ἀπήντησε καταλλήλως ὁ Προϊστάμενος τῶν Ἑνώσεων Πατὴρ Ἄγγελος Νησιώτης.

Τῇ 7.30' μ. μ. ἡ μικτὴ Χορῳδία τῶν Ἑνώσεων ἔδωσε θαυμασίαν συναυλίαν ἐκ θρησκευτικῶν ὕμνων, εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς πόλεώς μας, καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Παναγιώτατος, ὁ Θεοφιλέστατος, τὰ μέλη τοῦ ἐνταῦθα Παραρτήματος τῶν Ἑνώσεων μετὰ τοῦ Προέδρου αὐτῶν Πανοσ. Ἀρχιμ. Πολυκάρπου Μεταξᾶ καὶ ἄλλοι.

Μετὰ τὴν συναυλίαν τοὺς ἐκδρομεῖς, ἀναχωροῦντας εἰς Ἅγιον Ὄρος, προέπεμψε μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου, ἐκ προσώπου τοῦ Παναγιωτάτου καὶ ἀπεχαιρέτησεν, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μυρέων. Κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἐκ-

δρομέων ἡ μουσικὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου ἐπαιάνιζε διάφορα ἐκλεκτὰ μουσικὰ τεμάχια.

Ἑορταί, τελεταί, διαλέξεις κ.τ.λ. Ο Παναγιώτατος μεταβὰς εἰς τὸ Ἀσβεστοχώριον ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ παρὰ τῇ φυματιοπόλει ἀνεγερθησομένου οἰκήματος, προοριζομένου δι' ἀπόρους φυματικούς. Τὸ οἴκημα τοῦτο ἀνεγείρεται ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Παναγιωτάτου διενεργηθέντος ἐνταῦθα ἐράνου, παρέστη εἰς τὰ ἐγκαίνια ἐκθέσεων μαθητικῶν ἔργων τῶν Δημοτικῶν σχολείων Δ' Περιφερείας ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Λαγκαδᾶ καὶ ἀνέπεμψεν εἰδικὴν δέησιν, εἰς τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους τελετὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου «Ἀνατόλια» καθ' ἣν ἔλαβε χώραν καὶ ἡ ἐπίδοσις διπλώματος ἀνακηρύξεως τοῦ Παναγιωτάτου εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογίας ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς Φιλαδελφείας Πενσυλβανίας, διὰ χειρὸς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτοῦ τῆς Ἀμερικῆς κ. Πιουριφόϋ, ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντος ἐνταῦθα καὶ περὶ ἧς γράφομεν σχετικῶς ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ παρόντος τεύχους καὶ εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς σχολῆς Ἐθνικῆς ἀμύνης.

Ὡσαύτως ὁ Παναγιώτατος παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἑορτὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου «Μελιτεὺς» καθ' ἣν καὶ ἔψαλεν ἁγιασμὸν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῶν νέων ἐργαστηριακῶν κτιρίων, ἀνεγερθέντων δαπάναις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς.

Μετὰ τὴν χαιρετιστήριον προσφώνησιν τοῦ Δ)τοῦ κ. Α. Πετρίδου, ὁ κ. Λαμπρόπουλος, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀποστολῆς, παρέδωσε τὰ νέα κτίρια εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον διὰ καταλλήλου ὁμιλίας, ὁ δὲ Παναγιώτατος, ὡς πρόεδρος τοῦ Ἱδρύματος, ηὐχαρίστησε τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν διὰ τὴν γενναίαν συνδρομήν της, τὸν ἐπὶ τούτῳ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντα κ. Λαμπρόπουλον, ὡς καὶ πάσας τὰς συμβαλούσας εἰς τὸ ἔργον ὑπηρεσίας τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργείων, μακαρίσας ἐν τέλει καὶ τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Ἱδρυτοῦ.

Ἐπηκολούθησαν Γυμναστικαὶ ἐπιδείξεις, ἀθλητικοὶ ἀγῶνες καὶ μουσικὴ ἐκτέλεσις ὑπὸ Ὀρφανῶν, μεθ' ὃ οἱ ἐπίσημοι καὶ λοιποὶ προσκεκλημένοι ἐπεσκέφθησαν τὰ ἐργαστήρια καὶ λοιπὰς ἐγκαταστάσεις καὶ συνεχάρησαν τὴν Διεύθυνσιν διὰ τὸ συντελούμενον ἐν τῷ Ἱδρύματι ἔργον. Ἐπίσης ὁ Παναγιώτατος παρέστη εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τοῦ ἀπερχομένου ἐκ Θεσ)νίκης κ. Thomas, ἐκπροσώπου τῆς Ἑνώσεως Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς δοθεῖσαν ἐν τῇ Σχολῇ Τυφλῶν δεξίωσιν, καθ' ἣν προσφωνήσας ηὐχαρίστησε τὸν κ Thomas διὰ τὴν πρὸς τὰ τυφλὰ παιδία ἰδιαιτέραν προστασίαν καὶ ἀγάπην, παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῆς Α. Ε. τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ τῆς Λαίδης Πὶκ δοθὲν ἐν τῷ Κυβερνείῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Β. Ἑλλάδος γεῦμα, παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως δοθεῖσαν δεξίωσιν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ'. Σ. Σ. ἀντ)τήγου κ. Μανιδάκη καὶ εἰς τοιαύτην τοῦ ἐνταῦθα Γ. Προξένου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 4ης Ἰουλίου, παρηκολούθησε τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἐκ Βοστώνης τῆς Ἀμερικῆς ἀφιχθέντος κ Δ. Κακριδᾶ, δ)τοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Ἀμερικῇ, δοθεῖσαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, μὲ θέμα «πῶς βλέπουν οἱ Ἀμερικανοὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα» καὶ παρέστη εἰς συγκέντρωσιν τῶν γυναικείων

'Οργανώσεων ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ, ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς παροχῆς ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὁμοίως ὁ Θεοφιλέστατος παρέστη, ἐκ προσώπου τοῦ εἰς Ἅγιον Ὄρος ἀπουσιάσαντος Π. Μητροπολίτου ἡμῶν, εἰς τοὺς πανστρατιωτικοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ Πανεπιστημιακῷ Γυμναστηρίῳ, εἰς τὰς ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπιδείξεις ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν τοῦ ἐνταῦθα Φροντιστηρίου τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς «ὁ Ἅγιος Δημήτριος» ἐπαινέσας τὸν ζῆλον τῶν μαθητῶν καὶ συγχαρεὶς τοὺς μουσικοδιδασκάλους κ. Χ. Θεοδοσόπουλον καὶ Α. Εὐθυμιάδην, εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀπολυτηρίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τοῦ Α΄. Γυμνασίου ἀρρένων, εἰς ψυχαγωγικὴν παράστασιν τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Γυμνασίου θηλέων «Καλαμαρί», εἰς τελετὴν τῆς ἀπονομῆς διπλωμάτων τῶν μαθητριῶν τῆς σχολῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας τοῦ ἀγροκτήματος τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντεπεσκέφθη τὸν Ἄγγλον ναύαρχον κ. Κάμπελ ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος «Peacock», καὶ παρέστη εἰς τὰς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ δοθείσας δεξιώσεις τοῦ Ἄγγλου Γ. Προξένου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Β. Ἑλλάδος, εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων τῶν νικητῶν τῶν ναυτικῶν ἀγώνων καὶ εἰς δεξίωσιν, ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Γαλλίας, δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Γεν. Προξένου.

Ἐπισκέψεις. Τὸν Παναγιώτατον ἐπεσκέφθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων Δωρόθεος καὶ Περγάμου Ἀδαμάντιος πρὸς ἀποχαιρετισμόν, Ἀξώμης Νικόλαος, Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας Δαμασκηνός, πρ. Νευροκοπίου Γεώργιος, Σισανίου Ἰάκωβος καὶ Ἱερισσοῦ καὶ ἁγ. Ὄρους Κυπριανός, ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας κ. Πίκ, ὁ π. Ἡγούμενος Ἱ. Μονῆς ἁγ. Γρηγορίου ἀρχ. Βησσαρίων μετὰ τοῦ προϊστ. Γέροντος Μακαρίου, ὁ Εἰσαγγελεὺς Πρωτοδικῶν κ. Εὐγενικός, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Χ. Φραγκίστας, ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Μ. Ἐκπαιδεύσεως κ. Χ. Μαστορίδης, ὁ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Ξένων καὶ Μειονοτικῶν σχολείων κ. Α. Παπαευγενίου, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου κ. Μιχαλόπουλος, ὁ πλοίαρχος κ. Μάκ Μίλλαν, ὁ Ὕπατος Σύμβολος ΑΗΕΠΑ κ. Κ. Κοτσιλίβας, ὁ κ. Τ. Ἔλμεντορφ, ὁ νέος Δ)τὴς ναυτικῆς διοικήσεως Β. Αἰγαίου κ. Κ. Δενεζάκος, ὁ πρόεδρος Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Τερμεντζῆς, ὁ δημοσιογράφος κ. Μίκελσον, ὁ Δήμαρχος Καρδίτσης κ. Μπλατσούκας, ὁ Νομάρχης Χαλκιδικῆς κ. Γ. Τσελίκας, ὁ πρόεδρος ὁμοσπονδίας ἀναπήρων καὶ θυμάτων πολέμου Β. Ἑλλάδος κ. Α. Θεοδωρίδης, ὁ Δ)τὴς τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Δ. Κακριδᾶς, ὁ Ἄγγλος ναύαρχος κ. Κάμπελ μετὰ τοῦ Γεν. Προξένου τῆς Ἀγγλίας κ. Δάντα καὶ τοῦ ὑπ)ξένου κ. Εὐαγγελίδου, ὁ καθηγητὴς Πανεπιστημίου κ. Δ. Κουϊμουτσόπουλος, ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος κ. Τσομπανάκης, ὁ ὑπ)τὴς τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος κ. Μακρίδης, ὁ δ)τὴς τοῦ Βρεττανικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Ντέηβισον, ὁ μηχανικὸς κ. Νικόπουλος καὶ ὁ δημοσιογράφος κ. Ἀγγελομάτης. Ὁ Παναγιώτατος μεταβὰς εἰς τὸν συνοικισμὸν Ἁγ. Τριάδος, τῆς Τουριστικῆς Ἀκτῆς, μετὰ τοῦ μηχανικοῦ κ. Βασιλειάδου, ἐμελέτησε τὰ περὶ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ἱ. ναοῦ ἐμφανιζόμενα προβλήματα.

17Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

7 - 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1952

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΟΝΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ

ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ

ΑΝΑΓΛΥΦΗ - ΖΩΝΤΑΝΗ - ΑΣΦΑΛΗΣ

Η ΕΦΕΤΕΙΝΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΤΗΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
Διεύθυνσις : Ἱερὰ Μητρόπολις — Τηλέφ. 56 - 06 — Θεσσαλονίκη

Τύποις : Μιχ. Τριανταφύλλου